

Mark Twain: "History doesn't repeat itself, but it often rhymes..."

INTERMISSION #103

Congrats EAPA, for 200 mailings!

E-zine by Ahrvid Engholm, ahrvid@hotmail.com for EAPA #200 (!) and some other innocent victims we hope want astounding sf&fandom history, exhumed from the Royal Library In Stockholm. Also try @SFJournalen's newstweets from Nordic sf/f/h&fandom. Next year it's our sixth decade of covering skiffy news - 1978-2021! Beware of Corona's buddies, Twonk's Disease and Typhoid Fever, like in all translations here, Really Fast Ones. Early Dec 2020.

EPIDEMICALLY: Dangerous Clowns

This will be for the 200th EAPA mailing! I hope to be able to present something fittingly extraordinary or at least some tantalizing historical finds. As usual, due to the history content probably being of wider interest, it'll go to some outsiders too. But I'd like to encourage you to join the oldest 'electronic APA! New is blood needed. Be an EAPA blood donor! It's free, ask me for details. (BTW, why not nominate EAPA for a fanzine Hugo when you're at it!) First, a little about a Certain Virus...

In November, media jealousy of the Swedish corona strategy seemed to increase. It's about trying to vindicate dangerous and senseless lockdowns. And finally it seemed the Swedish PM Mr Löfven blinked, at least with one eye. He held a TV speech and government reintroduced ban on care home visits, cap on public meetings at 300 was cut to 50 again - but at the end of the month to an inexplicable 8! While this is no lockdown, some headlines went bananas and asserted "Ah, the Swedes are giving in!" No Way Jose!

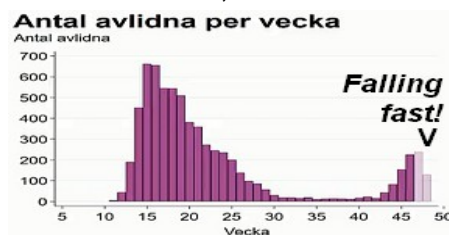
There's no lockdown and the "8" cap is an *advice*. There's no fine for someone breaking it. The *only* ones regulated by law are public or commercial entities, like concert halls, restaurants, gyms etc - shops and malls don't count. Restaurants and pubs may have 8 per table, which shall be 1,5 metre apart. You are only *advised* not to travel. Schools stay open. Sports events may even have 300 spectators sitting 1 metre apart. Masks are not advised. (That "8" thing is meaningless, ridiculous, and I believe it'll probably be scrapped soon.)

The evil little bugger is losing here. And why? The rather mild "second wave", now subsiding even, is no doubt from a level of herd immunity. The latest is that antibodies has been measured being on the level 30% in Stockholm, and elsewhere it's likely not very far below. On top of that is T-cell immunity, which studies show being on an even higher level, up to twice that for antibodies. (Another factor is cross immunity, from another virus in the corona family, and some may be cross immune from an earlier flu.) On <https://www.worldometers.info/> Sweden was at local peak last spring No 7 in deaths/million, though beware that our fatalities definition is very wide, including many fatalities *with* but not *from* corona. During Summer and Autumn we have dropped to...No 25!

Even if we include anyone choking from drinking a Corona beer in stats, I wouldn't be surprised if Sweden ends on spot 40 or 50 or something. Numbers rebut any headline claiming "Swedish virus strategy fails", articles usually flashing a misleading graph that only shows we now *test fivefold more*! I guess, such words are caused by pain from the reporter's own in fact failed lockdown.

The Corona virus is calculated being about three times deadlier than an ordinary flu. That's bad enough, but over 95% are 65 years or older. Younger victims are very, very rare and almost always have underlying medical conditions. If you are young, even middle age, and healthy the risk from the virus is on the level of crossing the street or driving a car or reading an Olof Möller book. To lock up perfectly healthy people, retract their civil liberties, to scare the population for something like that is unacceptable. And dangerous!

GDP shrinks, shops close, companies go bankrupt, unemployment soars, government spends like mad which will mean heavy tax burdens for years, export and trade drops - it's the 1930s all over

Swedish weekly corona deaths. After expected small autumn bump now going down. (From Public Health Agency, Dec 1.)

again. Economic stress causes depression, mental breakdowns, suicides, domestic violence. Closed schools and educational deficit will negatively affect children for their whole lives. The scare make people skip seeking medical help for symptoms and illnesses. In the UK it is calculated that the lost diagnoses and treatments for cancer alone will cause 75 000 extra deaths. That's *more* than from the virus. And stroke, heart disease, diabetes and other illnesses aren't even included. How can such a recklessness be?

There seem to be some sort of mental virus at work, mass hysteria which has nothing with science or rationality to do. All governments had prepared pandemic plans in binders similar to Sweden's, based on the best science. But computer-game level "models", shown to be ten times off, for some reason got the plans dumped in the waste basket. Especially the "left" of the political spectrum (called "liberal" in the US) to their core believe the individual must submit to the collective. For them personal freedom is worth less than a the group, the huge dumb masses, and locking in citizens and their rights isn't such a big deal. That may be one reason for hard line virus schemes, so dangerous for society, economy, lives and the private individual - while still having minimal medical benefits. All countries with the worst virus statistics have had hard lockdowns, to no avail! Some politicians just want to show off, pretend to be Great Leaders, but they are just *very dangerous clowns*.

The virus damage can't be completely avoided of course, but can be made much milder in a very simple way: protect the elderly and the fragile, let everyone else, all in normal health, live their lives

--Ahrvid Engholm

Your Scientifictionally Minded Editor & SF/Fan Historian of Huge Cleverness

SF & FANDOM HISTORY - MAKING A WORLD WAR SEEM LIKE AN ANTICLIMAX...

The eminent fandom historian Harry Warner jr once said about the colleague Sam Moskowitz and his history work *The Immoral storm* that "If read directly after a history of World War II, it does not seem like an anticlimax." (But I still like Moskowitz' book. His style makes it a great read, though one must question his undefendable stand on The Exclusion Act, ie locking fans out from a con.) I doubt we can make wars or today' dystopian world events seem like bleak shadows compared to sf and fandom, but let's have a try...

As before, it all comes from the digital newspaper archive of the Royal Library in Stockholm, which they opened on-line last spring. This is the eight issue of *Intermission* presenting some of my findings. I reproduce the articles in original for Nordic readers but also provide (fast) translations, or at least excerpts and summaries. I don't think anyone has earlier done such extensive newspaper research relating to our local genre history so it should be reported upon!

I'll begin with myself defending the might of the mimeograph, in a piece from Dagens Nyheter August 3th1996. I commented an earlier article noting how "Stencil machines went warm" about poetry publications and other underground press. My piece was headlined "*Mmm...mimeo*":

...one thing he forgot: electro stencilling. With an special electro-stencil

Mmm ... mimeo

LEIF NYLÉN förmodar att Gestetner numera övergivit stencilapparaten för kopiatorer ("Stencilapparaten gick varm", DN 28/7). Det har man inte gjort. Låt mig nämna en sak som han glömde: elstencilering.

I en särskild elstencilbrännare som scannade på en roterande trumma kunde man överföra pappersoriginal till blåsvarta elstenciler. Dessa tryckte man sedan med i en vanlig stencilapparat. Gestetner säljer fortfarande en avancerad elstencilapparat.

Brännaren och stencilapparaten är där samman-slagna i en stor låda som liknar en kopiator. Maskinen är helautomatisk. Man lägger originalet på en glasruta och trycker på en knapp.

På 1995 års sciencefictionvärldskongress i Glasgow användes en sådan superstencilator för att trycka det dagliga nyhetsbladet i 5 000 exemplar. Maskinen är billigare och snabbare än kopiatorer för stora upplagor och trycker lika bra som kontorsoffset. Men det är fortfarande stencilteknik, det vill säga en sorts screentryck.

Inom sciencefictionrörelsen har "mimeon" (av engelskans "mimeograph") alltid haft kultstatus. Tusentals fanzines har stencilerats av sf-fansen, från 30-talet och framåt. Då och då utges fortfarande något stencilerat zine. Jag har min stencilapparat kvar, Rex Rotary D-490:n Ernst, men det är numera väldigt svårt att hitta stenciler och stencilmålar. (Överskottslagret i Solna, som var vattenhållet, tycks nu ha sinat.)

Stencilapparaten i modern form uppfanns av den store Thomas Alva Edison 1873. Det var han som introducerade den roterande trumman. Innan dess hade man en enklare flatbäddsstencilering. Allt detta kan studeras på British Museums utmärkte utställning om kontorstryckets historia. (Jag var där förra hösten, på väg hem från Glasgow.)

burner scanning a rotating drum you could transfer a paper original to blur-black electro stencils. Those were then printed in an ordinary stencil machine. Gestetener still sells an advanced electro-stencil machine. The burner and stencil machine is there combined in a big box resembling an ordinary copier. You put the original on a glass plate and press a button. On the 995 sf world convention such a super stenciller was used to print the daily newsletter in 5000 copies. The machine is cheaper and faster than copiers when it comes to big print runs and the quality is just as good as office offset. But it is still stencilling, ie a sort of screen print. In the sf movement the "mimeo" (from

"mimeograph" in English) has had cult status.

Thousands of fanzines have been stencilled by the sf fans from the 1930s and on. Now and then a mimeoed fanzine still comes. I still have /and still have! my stencil machine, the Rex Rotary D49 named Ernst, but nowadays it is very difficult to find stencils and

mimeo ink. (The military supply store in Solna seems to have dried up.) The stencil machine was invented by Thomas Alva Edison in 1873...

Contemporary Gestetner superduper, electro-stenciller, which burns and prints with one press of a button.

Last in it I gave some wrong info about the rotating drum, which made the machine effective. I now know it was introduced by the company AB Dick, to which Edison had licensed his invention. Edison's contraption was a flatbed thing, where the stencil was perforated by a vibrating "electric pen". I had seen the Gestetner super mimeo mentioned on a technology fair. BTW, I recommend the office copying exhibition at the Science Museum in London.

In earlier issues I have covered how the press even before Hiroshima was on the track to the Atomic Bomb. Other possible, futuristic weapons also tickled the papers when the Nazis hinted about "wundewaffen", as in "*Hitler's secret weapons*" Arbetartidningen, December 14 1943, some excerpts:

...*Hitler's secret weapon is liquid, compressed air. It has devastating explosive effects. Its a transparent explosive you can produce in any amounts. It only has one fault. It can't be transported. The other day the whole experimental factory in Silesia blew up with 200 engineers and more workers and the village around it. /This faulty rumour probably comes from the huge amounts of liquid oxygen produced for the coming V2./ ...Hitler's secret weapon are rocket bombs tested in Denmark /revealed by a Danish military, caught by Gestapo, tortured but managed to escape to Sweden/. Hitler's secret weapon is an explosive based on freeing atomic energy. /hear!! Heavy water and uranium has a role in the experiments. It went on in Rjukan*

Tisdagen den 14 dec. 1943

Hitlers hemliga vapen

Nu surrar det av rykten igen. Vi griper några i flykten.

Hitlers hemliga vapen är flytande, sammanpressad luft. Den ger en förödande sprängverkan. Sprängämnet är klart och kan framställas i hur stora mängder som helst. Det har bara ett fel. Det kan inte transporteras. Här om dagen flög hela experimentfabriken i Schlesien i luften med 200 ingenjörer, ännu fler arbetare och byn däromkring. Det var inte allierade bomber, utan oförsiktighet.

Hitlers hemliga vapen är ett sprängämne, som just nu provas vid bombardemangen av Leningrad.

Hitlers hemliga vapen är raketbomber, som utexperimenterats i Danmark. En dansk officer har avslöjat hemligheten för engelsmännen. Han har blivit illa åtgången av Gestapo, men finns för närvarande här i Sverige. Han har inget kött kvar på vadorna.

Hitlers hemliga vapen är ett sprängämne, som bygger på frigjord atomenergi. Det tunga vattnet och metallen uran spelar en viss roll vid experimenten. De pågick i Rjukan i Norge, men laboratorerna har sprängts av engelsmännen.

Hitlers hemliga vapen skall framställas med hjälp av cyklotronen i professor Bohrs institut i Köpenhamn, som nysa beslagtogs av tyskarna.

Hitlers hemliga vapen skall provas i England under själva julkalender. Dess verkan är så fruktansvärd att England kommer att finna kriget meningslöst. Uppgiften härstammar från en svenskspråkig nazistidning.

Hitlers nya vapen skall framkallas av en snillebukt, som Hitler i dagarna beställt av vetenskapsmännen vid en konferens i München.

Det var ett litet urval. Vad är sanning? »Sant en bit och lögn en bit», som det heter i Jägar Malmns hustrur. Sant är nog att det spekulerats och experimenterats i alla dessa riktningar. Lika säkert torde det vara att Hitler inte har något hemligt vapen, som kan vända krigslyckan. Kriget är avgjort. Den stora vändpunkten var nederlaget framför Moskva i december 1941.

Hitlers hemliga vapen är en av hitlermyterna. Alla världens laboratorier och verkstäder, inte bara Hitler-Tysklands, sysslar med nya vapen och sprängämnen, som dödar och ödelägger ännu värre än de hittills kända. Tyskar, engelsmän, ame-

rikaner och ryssar har kommit med många nyheter under kriget. Av ryssarnas kan vi nämna Stalin-orglarna, KV-tankens och de lågtflygande pansrade stridsplanen, vilka snabbt efterapats av tyskarna. När ett nytt vapen sättes in kommer motståndaren snart med ett liknande eller med ett kontravapen.

Hitlers tidigare, starkt reklamade hemliga vapen förskräcker inte längre mänskligheten. Stuka-flyget, magnetminorna, Tiger-tankens och kanonen Ferdinand behandlas inte längre med någon större respekt i pressen. De hejdar icke de tyska reträtterna till land och vatten. Andra tyska reklamvapen har totalt försvunnit. Var har vi den elektriska kulsprutan med 3.000 skott i minuten? Den fylde tidningarna i fjorton dagar under slaget vid Stalingrad, men kom bort på samma gång som generalfältmarskalk Paulus arméer. Var är den förskräckliga granaten från första Charkov-offensiven, som sprängde hingorna på motståndstrupperna? Var är ångestgasen från slaget vid Kertj?

Gasen och bacillerna är inga hemliga vapen. De skulle ha tillgripits av Hitler-regimen för länge sedan, om man icke på förhand visste att de allierade var bättre rustade och att deras kontrapas skulle bli fruktansvärda.

Myterna om de hemliga vapnen tillverkas av Göbbels, när han vill ge hemmafronten tillförsikt och uppskjuta sammanbrottet. Sen hoppas man att folket ska glömma de elektriska kulsprutorna, men folket glömmar inte alltid. Hur blir det om ingenting händer i England till julen?

Ett av Hitlers bästa hemliga vapen var och är den femte kolonnen, nazistkläckarna i de angripna ländernas officerskårer. De är inte längre hemliga om man undantar Sverige, där Sköld av någon obegriplig anledning gömmer och beskyddar dem.

Hitlers bästa hemliga vapen var nog i alla fall Neville Chamberlain. Men det har gått med honom som med John Browns lekamen. »Hans ande lever än» bland lorderna och finansmagnaterna, men så pass undanskymt, att Hitler icke kan vänta någon räddning därifrån. Den samma svalan Hess sitter i bur och kan icke båda någon sommar.

G. J.

in Norway but the laboratories have been blown up by the English /...trained Norwegian commandos/. Hitler's secret weapon will be produced with the help of the cyclotron in professor Bohr's institute in Copenhagen...it will be tested in England during Christmas. It's effect is so terrible that England will find the war meaningless. This information comes from a Swedish language Nazi newspaper. Hitler's secret weapon comes from a flash of genius what Hitler has ordered scientists come up with on a conference in Munich. /The writer then asks if all this is true, but lands on that is a myth - though the Atomic talk wasn't far off. All warring nations are busy making secret weapons, and the Russians have.../ the Stalin organ, the KV tank and the low level armoured warplanes...Hitler's earlier, much talked about secret weapons no longer scares humanity. The Stukas, magnetic mines, Tiger tanks and the Ferdinand canon are no longer treated with any respect in the press. They don't stop German retreats on land and water. Other German PR weapons have vanished. Where do we have the electric machine gun for 3000 rounds/minute? ... Where is the terrible grenade from the first Charkov offensive that blew up the lungs of enemy troops? Where is the angst grenade from the battle of Kertj? Gas and bacteria are no secret weapons /the Allied also have them and would retaliate. The secret weapons myths are produced by Goebbels for the home front. One secret weapon are local collaborators, a fifth column, and here the paper attacks the Swedish defence minister Sköld for being soft on local Nazis/ Hitler's best secret weapon was Neville Chamberlain...the lone Swallow Hess sits in cage and will not foresee any Summer.

Notable is that jet planes aren't mentioned, or the Panzerfaust, the one-man shaped-charge anti-tank weapon that caused havoc among especially Russian tanks on the East front. The Messerschmitt 262 jet, delayed by Hitler insisting it should be a bomber, would if put in action earlier, have meant a massacre of Allied bomber formations.

From one horror to a more pleasant horror, the famous artist and film maker Hans Arnold (1925-2010), presented in Dagens Nyheter October 14 1969, "Today's name - Hans Arnold, friendly horror specialist":

...For a couple of decades he has scared us with his blood stained illustrations. His whole artist career has been spent satisfying our need for horror. But sometimes he puts horror away for other tasks. Like lately doing the stage set for Gunnel Linde's and Bengt Hallberg's children musical at the Opera, "Miss Lonely At Home". Which he has had much praise for, the monster specialist. ... In everyday life this Alfred Hitchcock of artist the mildest and most inoffensive man in the world. In a collective house in Vällingby he lives with his wife author Vera Nordin and four children. People say they have never seen him angry or mad, even though he is an expert on skulls, ghosts and other devilish things. The opera musical isn't the first children's thing Arnold has done. Together with his wife he made the animated space saga "Matulda and the Megabus", on TV a couple of years ago. Friendly sf with with inventive space vehicles and strange beings. He is originally Swiss, brought up on the dull countryside, with life dominated by the Catholic church and the Devil was a being being who was present. Such factors have played a big role for his horror visions. He came to Sweden as a magazine artist in 1947, but soon abandoned that for his monsters. The nice and kind Swiss soon became known as an unusually advanced illustrator of shivers. ... TV soon discovered the skilled horror artist. Together with Torsten Jungstedt he said good night to older children with a series evening horrors. He had a whole program for himself after his latest exhibition. A horror film for Swedish TV some beings consuming

Hans Arnold, snäll skräckspecialist

I vanliga fall är han en ryslig tecknare, Hans Arnold. I ett par årtionden har han skrämt oss med sina bloddrypande illustrationer. Hela sin tecknartalang har han lagt ner på att försöka stilla vårt behov av skräck. Men ibland händer det att han lägger sitt skräckkabinett åt sidan för andra arbetsuppgifter. Som den senaste tiden när han skapat en dekor till Gunnel Lindes och Bengt Hallbergs barnmusical på Operan "Fröken Ensam Hemma". En dekor som han fått mycket beröm för, monsterteknikern. Den är underbar, säger kritikerna, hans snirklade fonder och ridder och hans eleganta kostymer lyser och fascinerar. Somliga menar till och med att Hans Arnold är bäst i hela pjäsen.

Men skräckillustratören Hans Arnold som barnpjäsdekoratör är nu inte så konstigt som det låter.

Till vardags är han, denne tecknarnas Alfred Hitchcock, världens snällaste och oförargligaste man. I ett kollektivhus i Vällingby lever han ett stillsamt liv tillsammans med hustrun, författarinnan Vera Nordin, och fyra barn. Vännerna säger att de aldrig sett honom arg eller förbannad, så specialist på dödsfall, spöken och annat sattig han är.

Operamusicalen är nu inte den första barnpjäs Hans Arnold sysslat med. Tillsammans med sin hustru gjorde han en tecknad rymsaga, "Matulda

och Megabus", som gick i TV för ett par år sedan. En vanlig sciencefiction med sinnrika rymsfarkoster och säregna varslar.

Ursprungligen är han schweizare, uppvuxen i en trist landsortshäla, där den katolska kyrkan dominerade livet och där djävulen var en påtaglig figur. Faktorer som betytt mycket för hans skräckvisioner.

Han kom till Sverige som reportagetecknare 1947, men övergav snart reportagen för sina monster. Den trevlige och genomsnälle schweizaren blev snart känd som en ovanligt avancerad rysarillustratör.

Personligen var han inte så förtrogen med sina monster, utan tvärtom en smula mörkrädd. En rädsla som han lär ha tecknat av sig med ären.

TV upptäckte så småningom den duktige skräcktecknaren. Tillsammans med Torsten Jungstedt nattade han stora barn med en serie kvällsryssare. Efter sin senaste utställning fick han ett helt program om sig själv.

En skräckfilm till TV2 om några varslar som kårar upp hela jordens befolkning är på gång.

Och nu till jul sitter den snälle skräckmästaren och ritar julhälsningar — monster med tre ögon, eller kanske en lucia som bjuder på bloddrypande människohuvud — och skickar till vänner och bekanta — i all vänlighet.

An animated Arnold skyship.

the entire population of Earth is on the way. And now just before Christmas the master of horror sits making Christmas greetings - monsters with three eyes, or perhaps a Lucia queen offering as human head - sending it to friends and acquaintances- in all kindness.

Hans Arnold wasn't only very talented but indeed the kindest of people, which I know from eg having him as GoH on one of our Nasacons or when he supported founding the Swedish Horror Academy. Some of his animated films can be found here

<https://www.youtube.com/watch?v=ywPmeZj4O54> and

<https://www.youtube.com/watch?v=70lyJMsUU-c> (in Swedish, unfortunately no subtitles), the flying ship in the pic is from one of the films. Onwards to be "With the friends of the Martians – on sf con", as told by Expressen May 3rd 1972 in a report from SF*72 in Stockholm:

Sf means science fiction. Fandom is the sf movement. Fanzines are what the magazines of the sf fans are called. Last weekend the fans held a Scandinavian sf con in Stockholm. We were many there not being ashamed of being there. CELEBRITY: I /reporter Jonas Sima/ was invited to the convention to talk about what all these Martians, space organisations, Flash Gordon's and mad scientists do in all these strange films we call sf films - which TV2 right now shows a sample of. I like these fantastic films because they often make poetry out of facts. But I'm not an sf expert. I'll never be awarded the Swedish Academy for SF award "Alvar", but perhaps the "Cosmos Boot" or the "Space Potty". A few years ago I happened to write a banter article, easily done, about the sf freemasonry in Sweden. That put fire into Swedish fandom. Angry rockets were launched in many fanzines. When I now, after the statute of limitations have passed, was invited to discuss a "not honourable story" in the program was described as this writer "one in fan circles due to negative attitudes to fandom somewhat classic and notorious". That's the way to become a celebrity on the inner planetarium.

Sima

FILM

Bland mars-folkets vänner

PÅ SCIENCE-FICTION-KONGRESS

☐ Sf uttyds science fiction.
☐ Fandom benämns sf-rörelsen.
☐ Fanzines kallas sf-fansens egna tidningar.
☐ I helgen höll fansen skandinavisk sf-kongress i Stockholm.
☐ Vi var många där som inte skämdes för att vi var där.

KÄNDIS: Jag var inbjuden till kongressen för att tala om vad alla dessa Mars-människor, rymdorganismer, Blixt Gordonar och däraktiga vetenskapssmän pysslar med i alla dom här konstiga filmerna som brukar kallas sf-filmer — och som TV 2 just nu visar prov på.

Jag gillar de här fantastiska filmerna därför att dom ofta gör poesi av fakta. Men jag är ingen sf-expert. Jag kommer aldrig att få Svenska Akademiens för Science Fiction pris "Alvar", möjligen då "Cosmoskungen" eller "Rymdpotlén". För några år sedan rådde jag skriva en räljerande artikel, vilket är lätt gjort, om sf-filmverket i Sverige.

Då tog det eld i svenska fandom. Arga raketer avfyrares i många fanzines. När jag nu, efter

preskribert tid, inbjöds att diskutera "en föga ärevördig historia" presenterades jag i programmet som skribaren av denna sf-artikel: "en i fankretsar pga dess avogna inställning till fandom sågätt klassiskt öldind slädan."

Så blir man kändis i det inre planetariet.

PROBLEM: Det lär finnas mellan fem och tio tusen sf-läsare i landet. Hur många sf-film-diggarna är vet ingen. Dom flesta fanns på 50-talet av det enkla skälet att sf-filmer var vanligare då.

Kalla kriget, atomtekniken, teknokratin, McCarthy-förföljelserna, förhoppningarna och rädslan inför framtiden — alltsammans bidrog till den explosiva framväxten av science fiction. I böckerna gömde man sin samhällskritik i allegoriska form. I filmerna lekte Hollywood förtjust med den nya teknikkens melankolia. Det var ofta en materiellt påkostad B-filmsproduktion, gjord av filmhantverkare och inte av filmkonstnärer.

På köpet, omedvetet eller medvetet, kom sf-filmerna att handla om det amerikanska samhället och den västerländska civilisationen.

Sf är en problemställande genre. Här diskuteras teknokratin, militarismen, rymdimperialismen, överflödssamhället, kommersialiseringen, miljöförstörelsen... Oftast är det pessimistiska undergångsvisioner.

FAKTASI: Det finns mer än onda rymdvarelser och mysliga monster i sf-filmerna.

Sf har också med drömmar att skaffa. Dom här filmerna sysslar med samma fenomen som drömmarna: våld, sex, ångest, skräck.

Sf ger sig också på metafysiken och tar itu med problemen om identiteten, ondskan, äldrandet, tids- och rumsbegreppet.

Ibland blir sf religiös och handlar om Bibelns skapelseberättelse text, som i den fina

Malcolm Mc Dowell i Stanley Kubricks "Clockwork Orange", just nu aktuell på de svenska biotekarna.

"Förbjuden planet" (i TV här-omveckan). Fast en och annan TV-recensent sknade öga för den här sortens faktani!

De mer prosaiska säger: sf är en intresseinriktning som måsta spegla nutiden och framtiden i vetenskapligt perspektiv.

Men: en mer förbannad dikt än sf finns knappast! Alla sf-fans har sin egen sf-definition. Själv kör jag med en helgardering: — Sf är överklig verklighet, eller tvärtom...

MENING: Från sf-kongressen reser fansen inom fandom — många är tjejer numera så det gamla skojet om pubertal "mandom" håller inte längre — hem för att skriva nya upprymda sf-noveller och dikter i sina fanzines, att skickas runt som kamratpost.

Den mest dolda och mest underskattade litteraturen i landet är svenska sf-litteraren.

Fast Sam J Lundwall, ettåts överste-sf-prist, kämpar hårt för att sprida budskapet, med författarskap, översättningar och bokutgivningar. Han ansvarar också för nya Jules Verne-magasinet, tidskriften för Science Fiction och Fantasy. Läs den, och se aktuella filmen "Clockwork Orange". Av geniet Stanley Kubrick, mannen som gjorde världens bästa sf-film, "2001".

Science fiction är inte det meninglösaste.

"Bag end is a queer place and its folks are even queerer."
--JRR Tolkien

/The Sima piece mentioned could have been an earlier con report which eg claimed that sf is "not only about flying saucers", presented earlier in *Intermission*/ PROBLEM: There's said to be between 5 and 10 000 sf readers in the country. No one knows the number sf film fans. Most were there in the 1950's for the simple reason sf films were more common then. The cold war, atomic technology, technocracy, McCarythyism, hopes and fears for the future - all that contributed to an explosive growth of sf. In the books the social critique was hidden in allegories. In Hollywood the films enjoyed playing with the Meccano set of thee new technology. It often was materially expensive B-film productions, made by movie craftsmen and not movie artists. At the some time, intentionally or not, the films came to deal with the American society and Western civilisation, Sf is a genre posing problems. Technocracy is discussed, militarism, space imperialism, the abundant society, environmental destruction... It's often pessimistic disaster visions. FACTASY: There're more than evil aliens and cosy monsters in the sf films. Sf also deals with dreams. These films deals with the same things as dreams: violence, sex, angst, terror. Sf also goes in to the metaphysical and deals with problems like identity, evil, ageing, concepts of time and space. Sometimes sf becomes religious and eg takes up Genesis of the Bible, as in the fine *Forbidden Planet*, on TV recently. But some TV reviewers lacked an eye for this kind of fantasies. /This film is based on Shakespeare, not the Bible./ The

more prosaic say: sf is an interest that must mirror today and the future in the perspective of science. But: there's no poetry more damned than sf! All sf fans have their own definition. I cover all options for my part: "Sf is unreal reality, or the other way around." MEANNG: The fans within fandom travel home from the sf convention - many are girls these days to old jokes about manhood are no longer valid. They write more enthusiastic sf short stories and poems in their fanzines, circulated as letters to friends. The most hidden and most underrated literature ion the country, is what sf is. But Sam J Lundwall, the supreme priest of sf in the country, fights hard to spread the message, writing, translating, book publishing. He's also responsible for the new Jules Verne Magasinet, magazine for sf and fantasy. Read it and watch the recent film "Clockwork Orange". By the genius StanleyKubrick, the man who made the world's best sf film, 2001. Sf isn't the most meaningless. (Caption Malcolm McDowell in Stanley Kubrik's *Clockwork Orange*, right now on the Swedish silver screens.)

Libraries and computers is an interesting combination, anticipated in a Dagens Nyheter article May 3rd 1958, "Flood of literature and the librarian":

The question oif the computer's usefulness in libraries is now much discussed /university librarian Folke Ström thinks/ the role of the librarian will become more important. ...by its volume production of /science/

DAGENS NYHETER Lördagen den 3 Maj 1958

LITTERATURFLODEN och bibliotekarien

FÖR EN TID sedan belyste ingenjör Hans Brynhildsen i en artikel (DN den 29/1) med ett värtaligt siffermaterial de svårigheter inför vilka forskningen ställs i och med den vetenskapliga litteraturens enorma och i allt snabbare takt fortgående ökning. Denna utveckling gäller i första hand för naturvetenskapens område — däri inräknat medicin och teknologi.

Genom själva sin mängd har litteraturproduktionen i viss mån kommit att motverka sitt eget syfte, att ge forskaren snabb information om utvecklingen inom hans fack, om nådda resultat och nya frågeställningar. Tidskriftsartiklarna alltmer svindlande tal skall här inte upprepas.

Hur skall fackmannen kunna följa utvecklingen inom sitt ämne? Det är den alltmör brännande frågan. Hur skall han undgå den allt oftare påtalade kalamiteten att starta forskningsprojekt som kanske redan lösts på annat håll eller är på väg att lösas och om vilka en rapport driver oupptäckt i den litteraturflod vars yta han endast hinner skumma? En Mendels öde att under decennier vara hemfallen åt obemärkthet ger en antydning om problemets innebörd och betydelse, man bör blott betänka vilka proportioner det är på väg att anta. En känd engelsk fysiker har i dagarna tecknat en framtidsbild där det förlutna upphört att äga någon betydelse, eftersom allt som görs drunknar i den stora floden och efterföljarna måste göra om de gjorda upptäckterna på nytt. Allt eftersom antalet artiklar och rapporter ökar, minskar i motsvarande mån utsiktarna för var och en att bli uppmärksam och läst. Den tid som står forskaren till buds för läsning ökar förvisso ej.

Informationsförmedlingens kris är föremål för intensiv debatt i fackkretsar, framför allt i England och USA. Den har i sig själv blivit ett forskningsobjekt, och man samlas till kongresser och symposier för att dryfta tänkbara vägar ur det rådande tillståndet. Många har i maskinella uppfinningar trott sig finna räddningen ur krisen.

Frågan om datamaskinernas användbarhet i bibliotekens tjänst diskuteras för närvarande flitigt på många håll. Bibliotekarie Folke Ström vid Medicinska fakultetens bibliotek i Göteborg framhåller här dock att utvecklingen samtidigt leder till att bibliotekariens roll blir alltmer betydelsefull.

I fjol hölls ett symposium med 600 deltagare i Cleveland; dess resultat föreligger nu i tryck. Mötet avsåg speciellt maskinella metoder för informationsförmedling — eller dokumentation som termen numer lyder — dvs datamaskiner. Hela typfloran passerar här revy: filmorex, minicard, peek-a-boo, hålkortssystem av skilda slag och typer. Till någon triumf för den maskinella dokumentationen formade sig mötet dock ej. Med manuell eller halvautomatisk drift och inom mycket trånga ämnessektorer hävdar sig vissa system framgångsrikt — vilket man visste förut. Så snart man står inför ett bredare ämnesspektrum kommer metoderna till korta. För såvitt man inte vill investera 5 miljoner dollar enbart för den maskinella installationen — kostnaderna för Kodaks minicardsystem. Vetenskapliga data är mestadels alltför komplexa för att kunna fångas med enbart mekaniska hjälpmedel. Till detta kommer den inom modern naturvetenskap framträdande tendensen till gränsforskningsutövning och gränsöverskridanden. Även ett för sådana metoder till synes så idealiskt fält som FBI:s fingeravtrycksregister — omfattande 144 miljoner kort — måste sorteras, ordnas och sökas för hand. Den sköna ingenjörsskrömmen om att kunna ersätta bibliotekarien med en datamaskin ter sig fn mera som en hägring än som en uppnåelig realitet.

En internationell konferens rörande det naturvetenskapliga informationsproblemet i hela dess vidd kommer att hållas i november i år i Washington. Mötet kastar redan sin skugga framför sig; i förhandsdiskussionen börjar frågeställningarna ta form. En sak är man överens om: den ohälsamade litteraturtillväxten kan inte få fortgå utan kompletterande åtgärder på förmedlingssektorn. Från många håll höjs röster för en radikal omprövning, en ny avvägning av anslagen till forskning och anslagen till förbättrad dokumentation. Det är meningslöst, anser företrädarna för denna riktning, att pumpa in ständigt ökade anslag på forskningssektorn om ingenting samtidigt görs för att röja upp på de överansträngda vetenskapliga kommunikationslederna. Andra pekar på Sovjet, där primärforskarna själva i betydande omfattning är ålagda viss referat-tjänst, ett av de viktigaste leden i informationsförmedlingen. (Över huvud taget satsar man i Sovjet hårt på informationsförmedlingens effektivisering. Bl a översäts och tillgängliggörs den västerländska forskningsresultat på ett mönstergillt sätt.) Sömliga tror på den vetenskapliga originalartiklens gradvisa försvinnande som informationsmedel till förmån för korta meddelanden med hänvisning till deponerat otryckt material. Mycket talar dock emot en sådan utveckling. Säkert är att man i diskussionen är ute på vida vatten.

I ett avseende tycks linjerna dock klarna. Oavsett uppfattningen i övrigt är man — det gäller väl att märka de forskare som själva ägnat problemet uppmärksamhet — enig på en punkt: så långt ifrån att vara slutspeld blir bibliotekariens roll alltmer betydelsefull. Formerna för hans verksamhet kommer troligen att småningom förändras en hel del, åtminstone

"Thou shalt commit adultery."

--The 1631 Bible

literature has in a way gone against its own purpose, to give the scientist quick information about development in a field ... the fate of Mendel to be unheard of for decades hints to the magnitude of the problem... A known English physicist has recently painted a picture of the future where the past has stopped having any meaning, since everything is drowned in a flood and everyone needs to make the discoveries anew ... The crisis of information transfer is subject for an intense debate in mainly England and the USA. It has in itself become a field of research, and they have conventions and seminars to ponder possible roads out of the present situation. Many think that machine inventions maybe be the saviour in the crisis. Last year a seminar with 600 participants was held in Cleveland, its results is now in print ... All types of media is paraded: fillmorex, minicard, peek-a-boo, punched cards of different sorts and types... /Most systems fall short/ Unless you want to invest 5 million dollar for just the machine installation - the cost of the Kodak minicard system. Scientific data is mostly too complex to be caught which machines alone. ... FBI's finger print registry - having 144 million cards - must be sorted, organised and search manually. The beautiful engineering dream of replacing the librarian with a computer presently looks more like a mirage than a reachable reality. An international conference on the entire science information problem will be held November this year in Washington... /Some think the problem can't be solved./ Others point to the Soviet Union, where the primary researchers themselves to a high degree are required to a certain degree to make summaries, one of the most important parts of information transfer. (All in all the Soviets goes much in for efficient information transfer. Among other things all Western research results are translated and published in admirable manner.) Some believe in the scientific paper's gradual disappearance as means for information, replaced by short notices pointing to available material.

That is a summary of the most important, but: a) computers and Internet is today able to handle the flood of scientific information, b) people aren't, or at least almost can't handle it. We drown in

Translation from one language into another presents many difficult problems. Those who are sensitive to all the beauty of the Russian language tell us that it is completely futile to try to translate the poetry of Pusjkin into any other language.

ORIGINAL ET

Vi tog ett par engelska men
(se ovan), skrev upp orden i
om buller på en lista och låt
språkman som inte sett de ursp
liga meningarna översätta lista
för ord till (ett eller flera) sv
rande svenska ord.

översättning från en/ett/- språk
in i/till en(ett) annan/t erbjuda/
presenterar/presenterar många avär-t-a
problem/uppgifter. De (äkt/med dessa
som/vilken-a/ven/den (det/de) som
är känslig-t-a/ontlig-t-a till/ä/
för/att/för att allt-t-a/helt-t-a/
allting/alldeles den/det/de skänket-on
av/i/hos den/det/de ryck-t-a språk
slag-a-er (till)/berätta-r (för) oss
denna/detta/den/det/som/att den/det
är fullkomligt färfäng-t-a/ton-t-a-er
till/ä/för/att/för att förskak-a-er
översätt-a-er den/det poeti av/i/hos
Fusjkin in i/till någon-t-a/vilken-t-a
enst-andra språk.

Översättning från ett språk till ett annat erbjuder många svåra problem. De som är kända för att ha lyckats översätta från ett språk till ett annat har ofta varit duktiga på att hitta ord som passar bra i den nya språket. Det är inte alltid lätt att hitta ord som passar bra i den nya språket. Det är inte alltid lätt att hitta ord som passar bra i den nya språket.

Översättning från ett språk till ett annat erbjuder många svåra problem. De som har känsla för ryska språkets hela skönhet vittnar om att det är fullkomligt omöjligt att översätta Pusjkins poesi till något annat språk.

"MASKINÖVERSÄTTNINGEN"

Gnöm att ersätta de engelska orden i meningarna med de svenska ord och uttryck som språkmannen valt fick vi fråga en färdig språkmaskinöversättning (t. v.). Kan ni tyda den? Att den kan tydas visar den bearbetning (van) som en icke engelskkunnig person gjorde efteråt.

EN EXPERT

gjorde denna översättning av de ursprungliga engelska meningarna. Den är elegantare än, men i stort sett likabetydande med den osakkränliga bearbetningen av maskinöversättningen.

Maskin översätter 50 ord i sekunden

**Elektronhjärna går språkkurs,
lär sig grammatik på tio år**

Av LENNART EDBERG

Det finns fem herrar i Amerika som just nu skulle vara självskrivna segrare i en tävling om egendomliga yrken. De arbetar som språklärare för elektronhjärnor.

Deras uppgift är att i detalj utarbeta ett formelsystem som gör det möjligt för en elektronhjärna att felfritt och flytande översätta tyska till engelska.

Redan för ett par år sedan visade sig en amerikansk elektronhjärna på styva linnan som översättare. Den tolkade då några ryska mening till engelska.

finns följaktligen det engelska ordet "man" i texten, kodat

m a n
13 - 1 14

Sifferföljden "13114" tjänstgör nu

Helt nyligen meddelades från ryskt håll att en rysk elektronhjärna klarat en liknande uppgift.

En lång rad framstående språkforskare, framför allt i USA, har under de senaste sex, sju åren lagt ner stor möda på att utreda hur sådana översättningar med elektroniska maskiner kun utformas och utnyttjas (se även följande avsnitt).

• Telefonnät

I princip är detta ingenting märkvärdigare än vad som sker om man slår upp ord efter ord av den engelska ordboken.

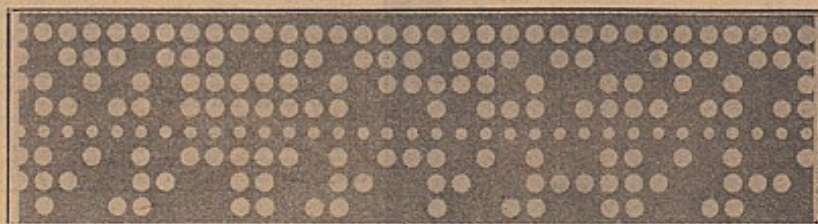
Varje telefonapparat i detta nät

är en automatisk telefonsvarare. Antag att maskinen skall översätta från engelska till svenska. I varje telefonsvarare placeras då med hjälp av en kod ett eller flera svenska ord som svarar mot ett bestämt engelskt ord.

ord. En av dessa telefonsvarare innehåller då orden "man/människa", vilket är de två svenska ord som normalt kan tänkas svara mot det engelska ordet "man".

Den engelska text som skall översättas skrivs ut på en maskin som kallas en remskrivare. En remskrivare principen är att vi anslut kodet helt enkelt består av tecken för siffror. En bestämd siffra svarar mot en bestämd bokstav, exempelvis alltefter bokstavernas ordningsföljd i alfabetet. Den första siffran i ordet 1. mot h svarar 2 mot a och så vidare. Översättningen blir emellertid alltså lättast. Den upplär alla de olika varianter, även de som inte alls förekommer i den svenska språket. Det engelska språkets följande, som inte alltså stämmer med svenska. Ordens böjningsformer och de språkliga konstruktionerna blir också olika.

• **Automatlexikon**
När remsen matas in i maskinen

• Detta är en stansad pappersremas som användes när en amerikansk elektronmaskin översatte ryska meningar till engelska på vintern 1954. Placeringen av hålen utmärker olika ryska bokstäver och på reman lär det stå: "Stal sjiroko primjenjeteta" (stäl används i stor utsträckning).

se ut och vilka möjligheter som finna
att tyda den.

- Grammatikregler

Redan denna primitiva typ av maskinöversättning kan tänkas ha en viss värde. Den gör det exempelvis möjligt för en vetenskapsman att snabbt ta reda på huvudinnehållet i en för honom viktig uppsats på ett främmande språk. Med lite träning kan f. ö. även en icke språkkunnig ganska lätt redigera översättningen så att den blir läsbar.

Men — maskinerna kan bättre än så. Språkänk och tekniker samarbetar nu på uppgiften att formulera en grammatikens regler till formen som elektronmaskinerna kan följa. Olika system finns redan i princip utarbetade. Några av dem syftar till att lära maskinerna inte bara att lyda enkla grammatiska regler, utan också att av ordens utseende och inbördes placering i det enskilda språket sluta sig till det rätta ordvalet, den rätta ordbøjningen och ordföljden i det andra.

- Ordklassnummer

Detta är vad de fem amerikanska "språklärarna" aysslar med. De håller på att indela hela det tyska språkets ordförråd i flera hundra olika grupper, som de kallar "ordklasser". Varje ordklass får ett nummer. En mening kommer då att karaktäriseras av en bestämd följd av siffror — de olika ordens klassnummer.

Ett exempel (på engelska):
Yesterday we worked
36 14 147
De tusentals olika reoler som ma-

skinen måste lyda kan då formuleras med hjälp av dessa sifferföljder. Maskinen har exempelvis en regel som säger att ordklasserna 13-14-17 när de uppträder i den ordningen i en engelsk fras skall placeras i ordningen 36-147-14 om meningen översätts till svenska. En annan regel säger att ord tillhörande klass 147 skall ha ändelsen -de på svenska när de står tillsammans med ord av klass 13. Maskinen kan därför korrekt översätta meningen till

"I går arbetade vi"

• 99 prosent felfritt

Systemet är utarbetat av professor Victor Yngve, som är chef för en avdelning för maskinöversättning vid Massachusetts teknologiska institut. Genomgången av de bägge språken, tyska och engelska, indelningen i ordklasser och fastställandet av de nödvändiga formerna beräknas ta tio år.

När jobbet är klart skall det vara möjligt att översätta både doktorsavhandlingar och underhållningslitteratur från tyska till 99-procentigt fejfri engelska.

Om det blir möjligt att förfina systemet ända rent av därhän att det rör på litterär prosa återstår att se. Men dr Erwin Reifler, som är professor i kinesiska vid Washingtons universitet, säger:

— Maskiner torde slutligen kunna översätta även poesi, förutsatt att man nöjer sig med en okonventionell eller delvis dålig översättning.

"Poets have been mysteriously silent on the subject of cheese."
--GK Chesterton

information and can't evaluate all of it, among fake news, bad science articles, tweets, and what have you. There are millions of science papers published every year. The latest, coming up because of the damn' virus, is *pre-publication*. We don't have time to wait for peer review and formal publishing for the latest virus finds, so articles are published as is in advance. But lets say we can make AI systems that can sift through the galaxy of of info and pick out the golden nuggets your looking for. An AI smarter than we are...eh?

The Americans were as interested to translate stuff as the Russians. There's a story that an advanced American computer in the 1950's was programmed to translate from Russian. In Russian they fed the computer with the Bible phrase "The spirit indeed is willing, but the flesh is weak", and the English equivalent that came out read "The vodka is strong, but the meat is rotten". I don't know if it's true, but there was a lot of interest in machine translate, as in the Expressen article "*Machine translates 50 words per second*", January 29 1956. Above the headline you can follow an attempt, with 1) the English original, 2) a rough machine translation with all alternatives, 3) a purged version with the most likely words, 4) a human translator's version. And the article continues:

Electronic brain takes a language course. Learns grammar in ten years. ... The task is to work out a detailed formula system to make it possible for an electronic brain to translate German to English flowing and flawlessly. A few years ago an American electronic brain showed off as translator. It translated some Russian sentences to English. Recently the Russians announced that their electronic brain had managed the same task /Scientists have worked on this problem 6-7 years. A translation machine can be compared to an automatic telephone network/ Every subscriber in this network is an automatic answering machine, Suppose it is to translate from English to Swedish. In every answering machine you place one or more Swedish words matching English words with the help of a code. One will have the words "man/människa", two Swedish words that may match the English word "man". The English text to be translated is printed out by a machine on a tape. To explain the code assume it simply consists of codes for numbers. A certain number matches a letter, for instance according to the alphabet order. A is 1, B is 2, 3 is c, etc. When the tape is feed into a machine the English word "man" is coded. /Shown/ The number sequence "13114" in the machine works like the phone number to the answering machine which has the matching the Swedish word in the same code, /Shown./ The machine produces a new code tape for the Swedish words - with all variations. An automatic machine prints it out. This is in principle nothing fancier than looking it up word for word in an English Swedish dictionary and writing down all variations. The machine works as an automatic dictionary. The value such a dictionary may have is the huge speed by which it works. The connections within the machine are done in a thousandth of a second. So the text can be translated at a typical speed of 50 words per second. It means that a whole article can be translated in a couple of minutes. But the translation doesn't become easy to read. It has all possible word variations, also those that doesn't fit the circumstances. The words are placed according to English word order, which doesn't always follow Swedish. The grammar and word constructions are also strange. An experiment we have made at Expressen which you can see on this page shows how the translation will be by the automatic dictionary and the possibilities you have to interpret it. Already this type of primitive translation could be of some value. It lets a scientist fast find the main contents of a paper in a foreign language that is important for him With a little training even someone not into the language edit the translation so it becomes readable. But - the machine can do better. Linguists and technicians now works together to make formulas of grammar that the electronic machines can follow. There are in principle already different systems. Some are for not only let the machine follow just a few grammatical rules, but also from the look of the word and its placing in the language deduct the right choice of word and the right grammar for. ... They try to divide the entire German language into hundreds of different groups, "word classes". Every word class gets a number, S sentence will then become a certain row of numbers - the class numbers for the different words, /Shown./ The thousands of different rules the machine must follow can then be formed by these number sequences. The machine can for instance have the rule that says that word classes 36-4-47 when the appear in that order in an English phrase shall be placed in the order 36-147-14 if the sentence is translated to Swedish. Another rule may say that words of class 147 shall end in -de in Swedish when together with words of class 14. The machine can then correctly translate the sentence to "Yesterday we worked". /In Swedish/ The system is constructed by professor Victor Yngve, head of a department for machine translation at MIT. To go through the languages English and German, decide the word classes and necessary formulas is calculated to take ten years. When the job is done it will be possible to translate both PhD theses and entertainment fiction from German to 99 percent flawless English, If it will be possible to refine the system so it can tackle literary prose remains to be seen. But Dr Erwin Reifer, professor of Chines at the University of Washington, says: "Machines will finally be able to translate even poetry, provided you are satisfied with an unconventional and partly bad translation. (Caption: A punched paper tape was used when an American electronic machine translated Russian sentences to English in the Winter 1954. The placement of the holes marks different Russian letters

and the tape is said to read: "Stal sjiroko primjenajetan" (Steel is used to a high degree).)

The article was a little bit too optimistic. Machine translation has proved quite difficult. It has never been even near perfect (even if I think I can notice a little improvement in later years, said to come from some AI technology). I sometimes use eg Google Translate to make English versions of my own texts, but have to go through the result thoroughly afterwards. The meat of the machine is indeed a bit rotten.

But computers also tried to make music! We read in Aftonbladet July 7 1956: "Machine hit song gets TV premiere":

The first machine made hit song /"Schlager"/ makes it official debut on TV July 15. It is the new musical electronic brain from the Burroughs factory that is behind this feat. The experiment is based on the principle that the rules for western music creation in a strict sense are so complete that a machine "fed" with complete composition technical data should be able to spit out a popular melody at least as fast as a hit song composer. A spokesman for the Burroughs factory electronic machine department did however in all honesty confess on Monday that the music robot, or datatrone as it is called, while an electronic triumph is an esthetics fiasco.

Does anyone know what that song sounded like? I've failed to find it, but it was a long time ago.

When the existence of ENIAC was revealed in 1946 (there were also other computer developments which became known) Swedish experts flew over to USA to get a grip of the new technology. It was discussed on a conference in Stockholm in 1946. As the Americans were unwilling to sell a machine, the Swedes founded something called the Mathematics Machine Board given responsibility to build a computer themselves, lead by one Conny Palm of the Royal Technical Institute. Early news of what was going on was found in Expressen June 10 1948:

1000 12-siffriga tal i sekunden presterar svenska mattemaskinen

Det är meningen att den svenska matematikmaskinen skall kunna mäta sig med de största amerikanska. Den föreligger i ett projekt som utarbetats av docenten vid Tekniska högskolan, Conny Palm, och han räknar med att kunna sätta i gång byggandet redan i höst ifall riksdagen är hygglig och förskottar en del av de cirka 2 milj. kr, som maskinen väntas kosta. Om allt går efter ritningarna är den färdig inom två år.

Docent Palm tycker det är väl tidigt att yttra sig om några detaljer, eftersom planerna ännu bara befinner sig på papperet. Han avslöjar emellertid att maskinens projekterade kapacitet skulle bli 1000 additioner eller multiplikationer osv. av 12-siffriga tal per sekund. Tiden för de enklaste operationerna skulle bli en å två tusendels sekund.

"Inte så invecklat".

Tekniska högskolan är beredd att ställa lokaler till förfogande för den stab av matematiker, ingenjörer och tekniker som skall bygga maskinen. Med kontrollavdelningen beräknas maskinen kräva en yta av 200 kvm. Docent Palm och hans blivande medhjälpare har omsorgsfullt studerat de amerikanska maskinerna, och något tvivel om att de kan gå ihop med uppgiften finns inte.

— En matematikmaskin är inte så oerhövt invecklad som folk tror, säger docen-

ten. Den som varit med om att bygga en sådan har hört också utan alltför stora svårigheter ha kunnat sätta sig in i maskinens konstruktion och funktion. Enligt min uppfattning vore det lyckligt om de som bygger matematikmaskinen också får la hand om den i fortsättningen. Den är ju en dyrbar historia, och därför gäller det att utnyttja dess kapacitet till det yttersta.

Det naturliga är väl att det kring den färdiga matematikmaskinen skapas en slags central eller institution till vars personal myndigheterna, universiteten och privata företag får vända sig och diskutera de problem de vill ha lösta. Ur rationell synpunkt bör uppgifterna förbehandlas och framläggas efter vissa principer innan de "stoppas in i" matematikmaskinen.

Sakkunniga för en matematikmaskinläggning föreslår i ett betänkande att ännu en maskin anskaffas genom köp från utlandet.

"This is not a novel to be tossed aside lightly. It should be thrown with great force."

— Dorothy Parker

Maskinschlager får TV-premiär

NEW YORK (AB) Världens första maskintillverkade schlager får sin offentliga premiär i television den 15 juli. Det är Burroughsfabrikens nya musikaliska elektronhjärna som svarar för bravaden.

Experimenten grundar sig på den principen att reglerna för det västerländska musikskapandet i trängre mening är så pass fullständiga att en maskin som "inmatats" med fullständiga kompositionstekniska data bör kunna klämma ur sig en populär melodi minst lika fort som en schlagerkompositör.

En talesman för Burroughsfabrikens elektronmaskinavdelning erkände emellertid öppenlydligt på måndagen att musikroboten, eller datatronen som den kallas, är en elektronisk triumf men ett estetiskt fiasko. — TT-Reuter.

1000 12-digit numbers per second counted by Swedish mathematics machine. The Swedish mathematics machine is meant to be a match for the biggest American. It's from a project lead by Dr Conny Palm, and he counts on start building this autumn if the parliament is kind enough to forward the ca 2 million SEK the machine is expected to cost. If all goes well it is finished in two years. Dr Palm thinks it's too early to give any details since plans are yet only on paper. However, he reveals that the planned capacity will be 1000 additions or multiplications of 12-digit numbers per second. Time for the simplest operations will be 1 or 2/1000th of a second. The Technical Institute is ready to provide accommodations for the staff of engineers and technicians that will build the machine. With the control section the machine is believed to need a space of 200 sqm. Dr Palm and his coming co-workers has studied the American machines with great care, and are in no doubt they'll be able to finish the task. "A

mathematics machine isn't as complicated people believe", the Dr says. If you have been involved in build such you would have few problems working out the machine's construction and function. In my opinion it would be best if those building the mathematics machine also would be those taking care of it. It is an expensive thing, and you should therefore use it's capacity to the limit.

The natural thing is that personnel, authorities, universities and private companies can turn to the operators and the problems they want to have solved. It is rational the tasks are pre-processed and presented after certain principles before they are "put into" the mathematics machine.

Experts on mathematics machine installations suggests in a report that a second machine is obtained, being bought from abroad.

The machine was finished within the promised two years, in 1950 under the name of BARK, meaning "Binary Arithmetic Relay Calculator"

[https://en.wikipedia.org/wiki/BARK_\(computer\)](https://en.wikipedia.org/wiki/BARK_(computer)) It was a relay-

based machine - maybe they found it hard to buy huge amounts of electronic valves? - and a good start. They

immediately began on next machine, which was finished in

1953. It was named BESK, meaning "Binary Electronic

Sequence Calculator", and this time it was fully electronic

<https://en.wikipedia.org/wiki/BESK> For a short time BESK

was in fact the fastest computer in the world! It was basically

based on the same principles as ENIAC, but they managed

to make it faster by using germanium components which

could stand a higher temperature, and therefore could use a

higher clock speed.

With computers, the Future was truly here! But with few

exceptions (like Murray Leinster's brilliant 1946 story " Logic Named Joe", available on the 'Net, eg

<https://epdf.pub/a-logic-named-joe7025d8ac5b9f10762f59b73e48e0aa9898386.html>) sf authors had

mostly missed the development of "electronic brains" - if you don't count Asimov's robots, a sort of

walking computers.

One of the most important guys in Swedish culture debate and publishing was Olof Lagercrantz,

later editor-in-chief of the biggest morning paper Dagens Nyheter (and father of David Lagercrantz

known for writing new books in the Stieg Larsson Millennium series). Unfortunately, he didn't like sf,

which is clear from this review column, dealing with the culture magazine Upptakt which had some sf contents, "The hardened generation" in Dagens Nyheter Oct 7 1958:

Den hardade generationen

UPPTAKTS nya nummer — dess näst sista, ty med detta års utgång läggs tidskriften tyvärr ned — är innehållsrikt. Bland de lyriska bidragen står enligt min mening Kjell Espmark i en klass för sig. Särskilt beundransvärd är dikten "En skådespelares hädanfärd", som synes sända en hälsning till Tranströmers stora dikt "Balakirevs dröm". Det finns något gemensamt i hållningen.

Lennart Sörensen skriver om science fiction, som han döper till "en absurd litterär skola", vars företrädare är upptäcktsresande i "det livsfarliga skratteits universum" och representerar den "nutida grotesken". En analys av de tre amerikanska författarna Henry Kuttner, Ray Bradbury och Fredric Brown får illustrera dessa teser. Jag kan inte påstå att jag blir övertygad. Den Kuttnerovell som Sörensen

refererar och som påstås ge "en helt ny infallsvinkel till vår verklighet", synes mig vara en enkel historia i vanligt thrillermaner. Inte stärks heller Sörensens sak av den novell av Arthur C Clarke som han översett för tidskriftens räkning. Såvitt jag kan förstå har denna berättelse ingenting med levande litteratur att göra. Den är steril och mekanisk. Är inte science fiction sedan flera år utsatt för en romantisering som vore värd en prövning? Det finns författare i denna genre som är mer än läsvärda, och det finns uttolkare sådana som Sörensen som är sällmulerande att lyssna till. Men en uppröjning med begrepp som absurd dikt, tragisk fars, livsfarligt skrätt, skräckens apostel m m skulle ej skada.

Sweden's first computer, BARK, 1950. Designer Conny Bark studies the manual - probably incomprehensible rubbish already then.

strengthened by the story by Arthur C Clarke that he has translated for the magazine, As far as I can see this story has nothing with living literature to do. It's sterile and mechanical. Isn't sf since many years the subject of a romanticising that would justify a test? There are authors in this genre more than worth reading, and there are interpreters such as Sörensen worth listening to. But a purge of concepts like absurd poems, tragical farce, fatal laughter, apostle of horror etc wouldn't hurt.

Well, he doesn't totally dismiss sf, but doesn't like Kuttner and Clarke (I can't find out what stores he refers to). The review column is longer. I just give you the sf part where he goes into skiffy.

A founding father of modern sf is of course HG Wells, but he was rather late to become a name in Sweden. It seems the first time ever he is mentioned in the press is as late as December 6th 1906, and not even in an ordinary article, but in an ad for his novel *War of the Worlds* from publisher Bonniers, in Dagens Nyheter, in not too big letters. It's called simply "Novel of the fantastic", price 8 crowns. Wells would (like Verne in the 1860's) visit Sweden several times. The first time was perhaps in 1934 on his way back from the USSR, where he had met and interviewed Joseph Stalin, which Aftonbladet noted Aug 16 1934, "*HG Wells to Stockholm on his way back from Russia*":

Sista veckans boknyheter
från Albert Bonniers förlag.

Dikter Rydberg:
Romerska Sägner.
Illustrerade af Olle Hjortzberg.
Pris: inb. i kloth. 9 kr., i skinnb. 12 kr.

Ida Granqvist: Penndrag. Dikter. Pris 1 kr.	H. G. Wells Världarnas Krig. Fantastisk roman. Pris 8 kr.
---	---

Hasse Zellerström:
Grönköpings Veckoblad.
Organ för Grönköping med omnejd.
Pris 3 kr.

H. G. Wells till Stockholm på hemresa från Ryssland.

**Hit pr flyg. — En av den
moderna litteraturens
mest uppmärksammade
personligheter.**

Från Aftonbladets korrespondent.

Helsingfors, torsdag.

Den engelske författaren H. G. Wells, som efter en resa i Ryssland under några dagar vistats i Estland, besökte på tisdagen Reval, där han sammanträffade med representanter för den estniska Pen-klubben. Han stiftade härvid bekantskap med stadens sevärdheter och återvände på aftonen till landsorten.

Han kommer om några dagar att per flyg bege sig till Stockholm.

Det är ett synnerligen intressant besök, som Stockholm sålunda har att möta. Wells

H. G. Wells.

är ju en av den moderna engelska litteraturens mest uppmärksammade författare, som på ett egenartat sätt förenar naturvetenskapliga kunskaper med en sprudlande fantasi, allt genomtygadt av varm hjärtade sociala synpunkter av rent socialistisk färg.

Född 1866 lönade han sig först åt naturvetenskapliga studier, men kom snart över på den journalistiska banan och började i mitten av 90-talet framträda som författare, bl. a. med "Den stulna bacillen och andra berättelser". I den grupp av hans arbeten, som räknas till fantastiska romaner, och som gå i stil med vissa av Poes och Jules Vernes arbeten, må nämnas "Den osynlige mannen" (nyligen filmatiserad och visad i Stockholm), "Världarnas krig" och "Hur världen blev fri". Bland hans verklighetsbildningar, präglade av en viss torr humor, kunna nämnas "Mr Britling kommer till klarhet" och "Gud, den osynlige konungen" samt "Anna Veronica" och "Gift folk" m. fl. Särskilt världskriget kom honom att utveckla sina sociologiska idéer i stridskrifter och essay-samlingar.

Både här och i sin tidigare alstring har han kritiserat rådande samhällsförhållanden och givit skildringar av ett på tekniska uppfinningar och naturvetenskapliga upptäckter baserat utopiskt framtidsrike — kanske en smula naivt men i varje fall optimistiskt och fängslande. Bland hans senare arbeten må nämnas hans världshistoria, som, präglad av en materialistisk historiefattning som den är, blivit mycket omstridd.

**"I always
start writing
with a clean
piece of paper
and a dirty
mind."**

**--Patrick
Dennis**

Here by air. One of the most notable persons in modern literature. The English writer HG Wells who after a trip to Russia has been a few days in Estonia, went to Reval where he met with representatives for the Estonia PEN club ... in a few days he'll come by air to Stockholm. It's an extremely interesting visit Stockholm can look forward too. Wells is one of the modern English literature's most talked about writers, who in a strange way combines scientific knowledge with avid imagination, all embedded of warm-hearted social views of socialist colour. Born in 1866 and first studying science, he soon entered journalism and in the middle of the 90's strode forth as a writer, eg with "*The stolen bacteria and other tales*". In the group of his works which counts as fantastic novels, going in the style of some of the work of Verne and Poe, one could mention the *Invisible man* (recently as film, shown in Stockholm), *War of the Worlds* and *How the world set free*. Mainstream work mentioned. / *The World War made him to especially develop his sociological idea-works and collection of essays. Both here and in earlier works he criticise present conditions of society and described technological inventions and scientific discoveries based on a utopian future - perhaps somewhat naïve but at last optimistic and engaging. His World history mentioned.*

Wells also visited Sweden at the start of WWII in September 1939, holding a speech for publishers with poet and *Kallocain* novelist Karin Boye present. In Russia Wells met Stalin, the blood-drenched monster, and of course wrote about it - only to prove himself to be embarrassingly naïve. You can read about Wells meeting Stalin here:

<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1934/07/23.htm> Among other things Wells said "*It seems to me that I am more to the Left than you, Mr Stalin*" Pfu! Other excerpts:

Today the capitalists have to learn from you...is there not a relation in ideas, a kinship of ideas, between Moscow and Washington ... socialism, have been brought into action by invention and modern science ... State control of the banks and then follow with the control of transport, of the heavy industries of industry in general, of commerce ... You of all people know something about revolutions, Mr. Stalin ... I do not deny that force has to be used ... there are only two persons to whose opinion, to whose every word, millions are listening : you, and Roosevelt. ... I cannot yet appreciate what has been done in your country; I only arrived yesterday. But I have already seen the happy faces of healthy men and women and I know that something very considerable is being done here. The contrast with 1920 is astounding.

Talking about Stalin as he was a normal person with a conscience was bad enough. Agreeing with him (force has to be used, state to take over everything etc) is worse, and claiming that Stalin is equal to Roosevelt and worth listening to - that's unbelievable! Wells not only failed to see the state of fear Stalin created, he praised it: "happy faces of healthy men..."

While the fiction of Wells is worth reading, his opinions are childish. But the ideas from War of the Worlds, like a civilisation on Mars, would soon grab our imagination, as in Aftonbladet November 4 1938, "Has Mars tried to signal Earth?":

...Has Mars really tried to signal Earth? The sensational broadcast of HG Wells' War of the Worlds, that caused a panic among American listeners and made them believe that Martians really had intruded on our Earth, had brought forth the hypothesis earlier made by the French astronomer Henri Pensas, that meteor-like observed in the Rhodéz mountains in Auvergne, was signals from Mars, causing a stir in French scientific circles. Three nights in a row - always at the same time - "meteors" were observed in the Rhodéz district. They had a tail of fire, and when the fell you could find some "fragments" in the area. This happened in the winter 1928 and Mr Pensas still maintains that no meteors would appear three nights in a row and all moving in the same direction. He firmly believes it was an attempt from Martians to signal Earth. Earlier Mr Pensas and his colleagues, between 8 and 11 on Moon-dark evenings, observed a silvery glow, so strong that you could distinguish objects 200 m away. This happened several Winters, the latest in 1929, and each year in October or November when Mars is closest to Earth. The same phenomenon was repeated in 1928, but then followed by the "meteor" shower ... after the third night these meteor phenomenon suddenly stopped. Mr Pensas theory is that Martians after failed attempts to signal Earth by "light waves" finally used a more violent signalling method, a sort of "interplanetary bombardment" ... The astronomer Giacobini at the Paris observatory has for Aftonbladet described how to do for answering the signals, if it really is matter of signals, "The easiest way," he says, "would be to answer with light signals like the method the Martians have used," but he admits it isn't easy. To be visible at all on Mars, the searchlight must have a lens the size of Paris. 40 years ago Mrs Gusman, a rich French coming from South America, set up an award worth 16000 crowns to anyone who is the first to communicate with other planets. Strangely enough she excluded Mars, so no prize money. (Mars was perhaps "too easy"!) In 1930 the German professor Oberth planned an attempt to launch a rocket to Mars - a stretch of about 80 million km - and they also began constructing the rocket., but had to stop when the film company UFA which had promised to sponsor the project, withdrew. (It must be when filming "Frau Im Mond")/ France and other members of the League of nation took it seriously and even protested to the German government against the Oberth rocket, fearing it would fall back to Earth and cause much damage to life and

Har Mars försökt signalera till jorden?

Radiopaniken i USA aktualiserar astronomen Pensas hypotes. — Nordsjön skulle spärras två dygn under tyskt raketförsök.

PARIS, fredag. 1938
Har Mars verkligen försökt signalera till vår planet?

Den sensationella amerikanska rundradieringen — av H. G. Wells "Världarnas krig", som vållade panik bland de amerikanska lyssnarna och kom dem att tro att Marsinvånare verkligen lyckats inkräkta vår jord, har aktualiserat den franska astronomen Henri Pensas på sin tid framförda hypotes att meteorliknande fenomen, som observerats i Rhodézbergen i Auvergne, varit signaler från Mars, uppträda inom franska vetenskapliga kretsar.

Tre kvällar å rad — varje gång vid samma tidpunkt — observerades "meteorer" i Rhodézdistriktet. De hade en eldsvans efter sig, och när de slutligen plötsligt föll, kunde man hitta en del "skrävor" i trakten.

Detta hände på vintern 1928, och M. Pensas vidhåller fortfarande att inga meteoriter skulle uppträda tre kvällar i följd och alla med samma rörelseriktning. Han tror fullt och fast att det var det synliga resultatet av ett försök från Marsinvånarna att signalera till jorden.

Tidigare hade M. Pensas och hans kolleger mellan klockan 8 och 11 på månadsmånaderna kvällar observerat ett silverglimmande glöd, som var så starkt att man kunde urskilja föremål på 200 m avstånd. Detta hände flera vintrar, senast 1927, och varje år i oktober eller november, då Mars är närmast jorden.

Samma fenomen upprepades i november 1928, men då följde av "meteor"-regnet. Då månen inte lyste vid dessa tillfällen, kunde astronomerna emellertid inte förklara saken. Efter tredje kvällen slutade dessa meteorfenomen lika plötsligt och oförklarligt som de börjat. Fenomenen gävo upphov till M. Pensas teori, att det var Marsinvånarna, som efter misslyckade försök att signalera jorden medelst "ljusvågor" slutligen tillgreip en mera våldsam signalmetod, nämligen

"The way to hell is paved with adverbs."
— Stephen King

gen ett slags "mellanplanetligt bombardemang"!

Om M. Pensas teori till äventyrs skulle vara korrekt, har alltså Marsinvånarna blivit medfödda av sina frukt-lösa försök att tilldraga sig jordens uppmärksamhet och gett det hela på bäten, åtminstone för ögonblicket.

Astronomen Giacobini vid Parisobservatoriet har för AB givit anvisning om hur man enligt hans mening bör gå till väga för att svara på signalerna, om det nu verkligen är signaler det här är fråga om.

— Enklaste sättet, säger han, vore att svara med ljussignaler efter Marsinvånarnas egen metod, men han medger att det är lättare sagt än gjort. För att över huvud kunna ses på Mars måste "strålkastaren" vara försedd med en lins, vars diameter vore lika bred som staden Paris!

För fyrtio år sedan uppsatte en Mme Guzman, en förmögen fransyska av sydamerikansk härkomst, ett penningpris på ungefär 16,000 kr. till den, som först lyckades kommunicera med andra planeter. Mäktigt nog undantog hon Mars, varför några penningpris tyvärr ännu inte lockat dem, som till äventyrs experimentera med att signalera den planeten, och detta kanske inverkar bindande åtminstone på sådana vetenskapsmän, som är mera intresserade av pengar än av kommunikationer mellan planeter.

Den tyske professorn Oberth planerade 1930 ett försök att skjuta en raket till Mars — en väglängd av omkring 8 milj. svenska mil — och började faktiskt också att konstruera sin raket, men blev tvungen sluta, då filmbolaget UFA, som lovat stötja försöket ekonomiskt, drog sig tillbaka.

Frankrike och andra medlemmar av Nationernas förbund tog emellertid saken mycket allvarligt och gjorde sig t. o. m. besvär att hos tyska regeringen protestera mot den Oberthska raketen, som man beförde skulle falla tillbaka på jorden och anställa stora skador på liv och egendom. Prof. Oberth ämnade fyra av sin raket från Greifswald vid Nordsjön, och hade redan gjort framställning om att Nordsjön skulle avspärras för all sjöfart under 48 timmar, då hela projektet

property. Oberth intended to launch his rocket from Greifswald by the North Sea /it's by the Baltic! and had requested that all shipping on the North Sea must be banned for 48 hours...

The meteorites discussed must be from the yearly, regular meteorite showers with remnants from when the Solar system formed. I have heard that as Oberth & Co did construct the rocket for the UFA film, they also intended to use the technology for further projects. But Oberth, who knew his way around a slide rule, must have known they in now way would make a rocket powerful enough for the Moon or Mars.

The biggest Martian event was of course Orson Welles' directing the Mercury Theatre in their radio adaptation of H G Wells' *War of the Worlds*, which also made it also to Swedish newspapers. Here Dagens Nyheter November 1st 1938, "*Radio listeners thought Mars begun a war - panic in New York from HG Wells play*":

Thousands of people panicked as HG Wells War of the Worlds was broadcast on radio Sunday evening. The depiction of Martians attacking Earth given in radio was made so realistic that listeners thought a war had started. New York hospitals received many persons during the evening who was struck by nervous shocks. Lots of listeners, who didn't know the right circumstances around the broadcast, took the short messages that appear here and there in the play as newscasts similar to those we hear in the European crisis which breaks into the normal program. So all was taken seriously, and when very illusory gunshots and bomb explosions began to sound in the speakers from the Martian barrage and when the meteor landed in Princeton New Jersey it was Grover's Mill! many went into total panic. They also believed in the news that a state of emergency had been declared in New Jersey and that 2000 people had been killed by the metal monster from Mars

American Army destroyed "Military aviators" in the radio told about the mystical black fog of unknown composition laying over great areas. It was then told that the "enemy entering the country" continued Eastward and that "One of the giant airships of the enemy heads for New York and on the way destroys electricity plants and other industrial installations as if they were made out of matchsticks". Sheer panic broke out when the play that church bells rang out from the radio meaning New York must be evacuated, at the same time as it was said that the American army was destroyed and that the enemy stood just outside the city, and not many stayed by the sets to hear the announcer saying that the HG Wells play was ended and a new program would start. An not many heard that the original place names in HG Wells' book had been changed to American.

Crying Negroes asked for police protection

At that time the exit roads from New York were crowded with motorists pressing their vehicles to try to flee the "doomed" giant city. In several parts of New York there were grotesque panic scenes and many people had nervous shocks and fainted. In New York alone 1? people were taken to hospital for nervous breakdowns, and

Radiolyssnarna trodde att Mars börjat kriget.

Panik utbröt i New York då H. G. Wells
pjäs spelades.

NEW YORK, måndag.

U.P. Tusentals människor på olika håll grepos av panik när H. G. Wells' "Världarnas krig" på söndagskvällen utsändes i radio. Den skildring av Marsinvånarnas angrepp mot jorden som gavs i radion hade gjorts så verkkningsfull att radiolyssnarna på allvar trodde att krig utbrutit. Sjukhusen i New York fingo under kvällen lopp motta ett stort antal personer som drabbats av nervchocker.

Massor av radiolyssnare, som inte kände till rätta sammanhanget med utsändningen, togo de korta meddelanden som på sina ställen förekomma i pjäsen för nyhetsutsändningar i likhet med dem som förekommo under den europeiska krisen och som då avbröto det ordinarie programmet. Därför togs det hela för blodigt allvar, och när de mycket illusoriska kanonskotten och bombexplosionerna började ljuda i högtalarna från beskjutningen av Mars och meteoren slog ned vid Princeton i New Jersey grepos många av fullständig panik. Man trodde också utan vidare på nyheten att belägringstillstånd förklarats i New Jersey och att 2000 människor dödat av metallmonstret från Mars.

"Amerikanska armén tillintetgjord."

"Militärflygare" berättade i radion om den mystiska svarta dimnan som låg över stora områden och om vars sammansättning man ingenting visste. Slutligen meddelades att "den i landet inkomna fienden" fortsatte österut och att "ett av fiendens gigantiska luftskepp styr mot själva New York och på vägen förstör elektricitetsverk och andra industriella anläggningar som om de voro byggda av tändstickor". När pjäsen fortskridit så långt att klockringning utsändes från radiostationen, vilket skulle betyda att New York måste utrymmas, samt ett meddelande samtidigt lämnades att amerikanska armén var tillintetgjord och att fienden stod alldeles utanför staden bröt på många håll formlig panik ut, och det var inte många som stannade kvar vid apparaterna för att lyssna till hallåmannens meddelande om att H. G. Wells' pjäs var slut och att en ny programpunkt skulle ta vid. Inte heller var det många som hörde att de ursprungliga ortnamnen i H. G. Wells' bok utbytts mot amerikanska stadsnamn.

Gråtande negrer bådo om polisskydd.

Vid den tiden voro New Yorks utfartsvägar överfyllda av bilister som presande sina vagnar till det yttersta för sökte fly från den "dödsdömda" jätte staden. I flera delar av New York förekommo groteska panicscener, varvid många människor fingo nervchocker och svimnade. Enbart i Newark måste i människor föras till sjukhus för nervsammansatt, och i negerstaden Harlem kommo negrerna dussinvis inströmmad till polistationerna och bådo gråtande om skydd. I Indianapolis rusade en kvinna mitt under pågående gudstjänst in i kyrka och skrek att New York var jämnat med marken och att världens undergång stod för dörren. Hon hade nyss hört det i radion, försäkrade hon. I en liten stad i New Jersey lyckades man sista minuten hindra en man från att skjuta både sig själv och sin familj för att skona dem från de hotande fasorna.

Rädda er! ropade flyende bilister.

Bilisterna försummade totalt att rätt sig efter några körföreskrifter, utan rusade som galningar fram på landsvägarna genom städer och byar och svarade endast på polisernas tillrop genom att skrika att de borde försöka rädda sig själva. Hundratals reservister ringde upp sin regementen och frågade när de skulle inställa sig. Den allmänna psykosen greps slutligen kring sig så starkt att många människor försäkrade att de sett meteoror och bombnedslag med egna ögon. "Ögonvittnena" voro så tvärsäkra på sin sak att två geologer begävo sig till trakten av Princeton för att söka efter rester na av den jättemeteor som påstods ha slagit ned där.

En regeringskommission har tillsatts för att undersöka omständigheterna kring utsändningen och för detta ändamål infordrat pjäsmanuskriptet samt begärt en redogörelse för den tekniska apparat som använts vid framförandet. Vilka åtgärder som skola tillgripas är ännu intet känt.

"I work until beer o'clock."

-- Stephen King

in the negro town Harlem the negroes came in the dozens to the police stations and cried and asked for protection. I'm using "negro" as it is in the original text, OK! In Indianapolis a woman rushed into a church service and shouted that New York was levelled to the ground and that the end of the world was nigh. She had just heard it on radio, she said assuring. In a little town in New Jersey they were able to stop a man from shot himself and his family in the nick of time intending to spare them from the coming terrors.

Save Yourself! fleeing drivers shouted

The drivers totally neglected to follow traffic rules, but rushed through roads and cities and towns and answered the calls of the police only by shouting that they should try to save themselves. Hundreds of national guardsmen called their regiments and asked when they should enter service. The general psychosis was finally so great that many claimed that they with their own eyes had seen meteors and bomb explosions. The "eye witnesses" were so certain that two geologists went to the surroundings of Princeton to look for the remnants of the giant meteor said to have landed there. A government commission has been organised to investigate the circumstances around the broadcast and to this purpose has requested the manuscript of the lay and a description of the technical machinery used for the broadcast. What actions that will be taken are not yet known.

These remarkable events even made it to Swedish local papers, like Sölvesborgstidningen November 3, "The HG Wells panic in American radio":

The Panic that Columbia Broadcasting Company created through a realistic reading /Sic/ of HG Wells' novel War of the Worlds had terrible ramifications. Fast as the lightning the "news" spread that a "giant meteor rock had fallen near Trenton" and "Martians went to gas and bomb attacks against Earth and numerous other invented rumours. Lots of listeners dashed out of their houses and spread the "news". People fled from the cities into the mountains, where they thought they'd be safe. But also more serious events followed the radio broadcast. As the radio later in the strongest way declared that it was only a reading of the HG Wells book, a fact that was repeated to the listeners four times during the reading, it showed that this message had much more difficulty to reach the panicking people than the false rumours. Many simply didn't want to believe it and claimed it was only an explanation to calm people down. A contributing reason for the terrible panic is that the American radio companies during the Czechoslovakian crisis interrupted their programs with the latest news about the threatening war. So people now believed it was similar messages with a much more serious content. All roads in the states of New York and New Jersey were filled with cars that in high speed drove towards the mountains. They ignored the speed limits substantially and when police officers stopped them they explained they fled not to be blown to pieces by the explosive bombs being dropped over New York. In East Orange in New Jersey a man loaded his revolver and was inches away from killing his entire family as he'd "rather shoot them than having them suffer death from gas". In Memphis there were several reporters that rushed to their offices to as fast as possible report the "world events".

Police stations under siege by wild crowds

In New Jersey people rushed out on the streets and the masses soon stopped all traffic. Police cars went, around to search for injured, supposedly from the meteor from which the Martians had landed on Earth. Two professors of geology from the Princeton University began looking for fragments of the meteor. They had been reached by the message that 1500 people had been killed by the meteor, said to have landed only a few km from the university. In many places the police stations were under siege by masses of people, begging for gas masks. In New Jersey tenants in a big

H. G. Wells-paniken i amerikanska radion.

H. G. Wells under inspelningen av en realistisk film, som präglas av samma framtidsfantasier, som romanen "Världarnas krig", vilken åstadkommit sådan sensation bland amerikanska radiolyssnare.

Den panik, som Columbia Broadcasting Company skapade genom sin verkligsbetagna uppläsning av H. G. Wells roman "Världarnas krig", fick fruktansvärd omfattning.

Med blixtnes snabbhet spred sig "nyheten" om "att en jättstor meteorsten fallit ned vid Trenton", att "marsinvånare företog gasangrepp och bombangrepp mot jorden" och otaliga andra fritt upplurna rykten. Massor av lyssnare störtade ut ur husen och spred "nyheterna" vidare. Folk flydde från städerna ut till bergen, där de trodde sig vara i säkerhet. Men även allvarigare händelser följde på radioutsändningen. Då radion senare på det kraftigaste underströk att det endast rörde sig om en uppläsning av Wells bok, ett faktum som för övrigt meddelades lyssnarna fyra gånger under uppläsningen, visade det sig att detta meddelande hade betydligt svårare att nå fram till de panikslagna människorna än de falska ryktena. Många ville helt enkelt inte tro på dem utan hävdade att det "bort" var förklaring, som lämnades för ett lugnt folk.

En bidragande orsak till den fruktansvärda panik, som uppstått, är väl att de amerikanska radiobolagen under den tjeckoslovakiska krisen avbröt sina program för att lämna de senaste nyheterna om det hotande kriget. Nu trodde folk att det rörde sig om ett liknande avbrott med en betydligt allvarigare bakgrund. Samtliga landsvägar i staterna New York och New Jersey voro överfyllda av bilar, som i rasande fart körde till bergstrakterna. De överskred betydligt hastighetsbegränsningarna genom städerna, och då poliskontrollerna hejade dem, förklarade de att de flydde för att inte bli sprängda i luften av de explosiva bomber, som falldes över New York.

I East Orange i New Jersey laddade en man sin revolver och på ett här när hade han dödat hela sin familj, då han "hellre ville skjuta dem än de skulle lida gasdöden".

I Memphis störtade flera reporter till sina redaktioner för att snabbast möjligt göra ett referat av "världshändelsen".

Polistationerna belägrades av vida folkmassor.

I New Jersey rusade folk ut på gatorna, och massorna stoppade snart all trafik. Polistillar for omkring och sökte efter skräde, som skulle ha skadat...

Cont...

Kontroll över radioprogrammet övervägs.

Den uppståndelse, som utsändningen av "Världarnas krig" på söndagskvällen föresakade, har vid ett allvarligt beaktande i vederbörande kretsar och man överväger nu att införa kontroll över radioprogrammen. Columbia Broadcasting Company har förfört en ursäkt till lyssnarna och förklarat att man för framtiden kommer att avhålla sig från "simulerat radioreportage", i den mån detta skulle kunna tänkas föresaka oro bland åhörarna.

Polistationerna och tidningsredaktionerna belägrades av folk, som ville ha mera nyheter om marsinvånarna. Filadelfiaspoliserna mottog 3,000 telefonfrågningar i timmen, och Filadelfias radiostation, som reläde programmet, mottog 4,000 telefonfrågningar på en kvart.

Cont Left

housing complex panicked and rushed out on the streets with wet towels over their heads. Many of the national guardsmen rushed to their stations to mobilise, and a warring Earthman called the San Francisco police and asked where he could enrol in Earth's army against the Martians. In Chicago people rushed out of restaurants. In a hotel in Philadelphia every guest disappeared and a movie theatre in New Jersey was evacuated in a couple of minutes.

A wave of terror gripped the nation

The panic grew from that people that just turned on their sets were instantly convinced that they listened to regular newscasts. A wave of terror gripped the entire nation. In New York thousands fled out on the streets. Many were so badly shocked that they must be taken to hospital. Many had heart attacks. Many ran around and said they had really seen the Martians and heard violent explosions. People believed the strange messages and had only one thought - to flee. They grabbed the most important, threw themselves and their families in their cars and began to drive in high speed towards open country. Traffic police lost all concepts when a lot of cars suddenly began to pass them in high speed.

People gathered to pray in the streets

In certain districts of Harlem, New York's negro quarters, the terror spread fast. People fled or rushed to the churches to pray. In many southern cities people gathered to pray in the streets. In Indianapolis a woman rushed into a church, where evening service was going on, and shouted in pure terror: "New York is destroyed. It is the end of the world! Go home and prepare yourself for death." A husband came home and found that his wife was just about to take poison and another who had gone to Reno to finalise a divorce, immediately took an aeroplane to New York to support his wife. Police stations and newspaper offices were under siege by people who wanted the meagre news about the Martians. The Police of Philadelphia received about 3000 phone calls per hour and the Philadelphia radio station, which re-broadcast the program, received 4000 phone calls in a quarter of an hour. The attention that the broadcast of War of the Worlds caused on Sunday evening has aroused serious concern among those responsible and they now consider to impose some control over the radio programs. Columbia Broadcasting Company has made an excuse to the listeners and explained that they in the future will refrain from "simulated radio reports", to the extent it would cause concern among listeners.

HG Wells actually met Orson Welles, which was documented from a radio show in the 1940s and can be heard here:

<https://www.youtube.com/watch?v=U75qqrtnNxA> Orson's radio play is the most famous broadcasting scare, but there are other later examples. A Spanish language version of War of the Worlds caused a stir similar to the one in the US, in Ecuador in 1949. A radio show in Sweden pretending there was an accident in a local nuclear power plant in 1975 caused some panic among some listeners (and if I remember, the Danes had a similar reaction, since the plant was near them on the other side of the water). And I guess there are more events of the same sort, but they should be rarer now. If you hear of a huge calamity you can always grab your smartphone and check the headlines.

But it was a bit unexpected to learn there was a radio scare story in the Soviet Union, though not causing panic in the streets. Dagens Nyheter had the story January 3 1960, "Accident report about spaceship became Russian radio shock":

Radio Moscow on Saturday allowed itself to prank their listeners, when it out warning released the news that a manned Russian spaceship was feared to have been hit by a meteorite shower after being up for five months. But after a while the listeners found out that the news was the introduction to an sf show in radio. The joke reminded to a high degree of Orson Welles' famous radio play about Martians landing on Earth, which at time caused panic in the USA. All important news about Russian sputniks are usually read by the announcer Leviton. With a perfect imitation of his serious voice, a message was read on Saturday that the Spaceship "Arrow" started five months ago from the USSR with three onboard, two men and one woman. Names and information about those on board was read and the announcer added that

Olycksrapport om rymdskepp rysk radiochock

MOSKVA, lördag.

TT-AFP. Moskvaradion till-
lät sig på lördagen att spela
sina lyssnare ett spratt, när den
utan minsta förvarning sände ut
en kommunique om att ett be-
männat ryskt rymdskepp befa-
rades ha förolyckats i ett me-
teoritmoln efter fem månaders
färd. Först efter en stund fick
lyssnarna klart för sig att kom-
muniquen var inledningen till ett
science-fiction-program i ra-
dion. Skämtet påminde i hög
grad om Orson Welles berömda
radiopjäsa om Marsmänniskor
som landat på jorden, vilken på
sin tid vållade panik i USA.
Alla viktiga kommuniqueer om
ryska sputnikar och liknande
brukar läsas av hallåmannen
Levitan. Med en perfekt imita-
tion av hans allvarliga röst läs-
tes på lördagen upp ett med-
delande om att rymdskeppet
"Pilen" för fem månader sedan
startade från Sovjet med tre
personer, två män och en kvin-
na, ombord. Namn och data
om de tre lästes upp, varpå
hallåmannen tillade att man
förlorat kontakten med rymd-
skeppet. Nu finns det inte län-
gre något hopp om att få återse
rymdfararna i livet, fortsatte
han. Låt oss alltså hylla minnet
av de tre hjältarna som offrade
sina liv för vetenskapens sak. I
detta ögonblick ingrep en annan
hallåman och sade: — Nej,
kamrat, sluta fantisera nu.

they had lost contact with the spaceship. Now there's no hope to find the space goers alive, he continued. So let us praise the memory of the heroes who gave their lives for the sake of science. At the moment another announcer interrupted and said: No, comrade, stop fantasising now.

The strange thing is that something similar was not much later circulated in the US, and taken to be true. Dagens Nyheter wrote June 2 1962, "At least 5 cosmonauts killed":

A news commentator of the radio station WTTV in Indianapolis claims that more than five Russian astronauts have been killed in space. Frank Edwards puts forth his theories in the latest issue of Science Fiction Magazine /Dunno what that is?/ "We know tht at lest five lost their lives, but it is possible tha list can be made longer," Edwards write. "To of the victims were a couple, a man and a woman, killed in a manned trip to the moon in may 1961.

The news commentator maintains that the moon expedition with the couple Gennedij Michajlov and Alexej Belokonev has been tracked by eg the Bochum observatory. "It's not certain that the voices I have captured from space are from a spaceship," says Heinz Kaminsky of the Bochum observatory. The voices were Russian and Kaminsky heard them for the first time in February 1961. From the 5 th of May he could hear the voices again for several days and among other things heard the words "Moon" and "cave" in Russian. It could have been people onboard a test rocket that talked to land stations, Mr Kaminsky says.

Had someone picked up this Russian radio play? Landing on the Moon and somehow being in a moon cave sounds like something out of an sf story. There were rumours about secret fatalities in the Soviet space program but AFAIK the only ones where the crew of Sojuz 11, an accident which was also immediately known and not hidden.

More space! Isn't it strange that this huge thing mostly filled with absolutely nothing can be so interesting! It was an interest beginning to grow during the 1950's, because even before Sputnik and Gagarin and Apollo and everything, the papers wrote and speculated about what was about to come. It's for instance not true that Sputnik came as a surprise in 1957. The Russians had announced in advance that they intended to launch a satellite during the international geophysical year, as did the Americans. 16 January 1955 Expressen informed us about the "New thing in the almanac in a few years - rise and dusk of Earth satellites", including a satellite map (partly cropped here), "Satellite No 1 rises i9n the west 15.03.45."

That's trying to quote a Stockholm paper around 960. The quote illustrates that an "artificial moon" will get a regular and predictable orbit, so you in advance know when it appears over a certain spot. From the ground an "artificial moon" will look as a fast moving star. It will be easy to sea at dusk and dawn, because they will then be in sunlight while it is dark on the ground. The ascent and descent of the satellites can be calculated in advance just as for the sun, moon and the planets ... A satellite will be very useful for navigation. Both ships and aeroplanes can have use for it. Even if a satellite is invisible, daytime or night time, its position relative to a vehicle can be decided by radar. That's why earth satellites has become a military interest. A robotic missile can't be directed from the launching spot longer than a few hundred km. The short waves you must use can't go "around corners" ... One alternate possibility is to let it navigate with the help of the stars that we've done on the sea for ages. It won't be easy to put in electronic brain in it, skilled enough to pick a couple of stars in the sky and navigate from that. But with several artificial moons the task will become easier. The satellite gives a radio echo that can't be confused for something else. A swarm of satellites orbiting Earth would give missiles an unfaltering direction arrows, that can tackle them from a spot on one continent to spots on another. The problem from a military viewpoint is that it would be impossible the stop an enemy from using the satellites the same way. ... To launch satellites will however you see it be expensive. Costs count in million of dollar. The cost isn't just the satellite. Much must be spent on the development work that comes first. So it's unlikely that any motivations other than military can persuade anyone to build a satellite. Military budges are the only ones big enough. But there's no doubt satellites will be important on another level - for scientific research. A rocket is equipped with a bundle of advanced instruments and a small radio transmitter that automatically sends the data from the instruments to bases on Earth. Our atmosphere is transparent for visible light. But for many other frequencies it is compact and impenetrable as an iron curtain.

"Minst 5 ryska astronauter förolyckade"

CHICAGO. fredag.

UPI. En nyhetskommentator vid radiostationen WTTV i Indianapolis hävdar att mer än fem ryska astronauter omkommit ute i världsrymden. Frank Edwards lägger fram sina teorier i det senaste numret av Science Fiction Magazine.

— Vi vet att minst fem ryska astronauter mist livet, men det är inte omöjligt att listan kan vara längre, skriver Edwards. Två av de omkomna var ett par, en man och en kvinna, som förolyckades under en bemannad resa mot månen i maj 1961.

Nyhetskommentatorn framhåller att månexpeditionen med parret Gennedij Michajlov och Alexej Belokonev har spårats av bla Bochumobservatoriet.

— Det är inte säkert att de röster jag uppfångat från rymden härrörde från ett rymdskepp, säger emellertid Heinz Kaminsky vid observatoriet i Bochum. Rösterna var ryska, och Kaminsky hörde dem första gången i februari 1961. Från den femte maj kunde han följa rösterna på nytt flera dagar och hörde bla orden "måne" och "grotta" på ryska. Det kan ha varit personal ombord på en övningsraket som samtalat med lyssnarstationerna, säger hr Kaminsky.

Om satelliten läggs i en kurs i 45 graders vinkel mot ekvatorn, stryker den omväxlande över norra och södra halvklotet. Jorden vrider sig ett stycke mellan varje satellitvarv, så att satelliten undan för undan kammar över en stor del av jordytan. Den här satelliten skulle nå maximalt 45 graders nordlig bredd men vara synlig över hela det område kartan visar, alltså även i södra Sverige.

Nytt inslag i almanackan om några år.

JORDSATELLITERS UPP- OCH NERGÅNG

Av LENNART EDBERG

"Satellit nr 1 går upp i väster kl. 15.03.45".

Detta är ett försök till citat ur en Stockholmstidning omkring 1960. Citatet ska illustrera det faktum att en "konstgjord måne" får en regelbunden och förutsebar rörelse så att man i förväg kan veta när den dyker upp över en bestämd plats.

Från marken kommer en "konstgjord måne" att synas som en snabbt rörlig stjärna. Vid skymning och gryning blir den lätt att iaktta. Satelliten befinner sig då i vissa situationer i solljus trots att det råder mörker nere vid marken under den. Satellitens upp- och nergång kan förutberäknas och anges i form av tabeller på samma sätt som upp- och nergång för sol, måne och stjärnor anges i almanackor. Tabellerna kan göras upp åratals i förväg och exempelvis ange att satelliten kommer att befinna sig i zenit över Stockholm den 16 januari 1967 kl. 15.03.45.

• Styr robot

Det betyder att satelliten blir mycket användbar för navigationsändamål. Både sjöfart och flyg skulle kunna utnyttja den. Även när satelliten är osynlig, t. ex. mitt på dagen eller mitt på natten, kan dess position i förhållande till en farkost fastställas med hjälp av radar.

Detta är bakgrunden till att jord-satellitprojektet kommit att bli ett militärt intresse. En robotprojektil kan inte fjärrstyras från utskjutningsplatsen längre än några få mil. De korta radiovägar som måste användas för fjärrstyrningen kan inte "gå runt hörn". De följer inte heller jordytans rundning.

Därför måste en robot som sänds över långa avstånd styras med andra metoder. En möjlighet är att låta den navigera efter stjärnorna så som sjöfarande gjort i alla tider. Men det lär inte vara lätt att bygga in i roboten en elektronhjärna som är skicklig nog att välja ut ett par bestämda stjärnor på himlen och styra efter dem.

• Kostar miljoner

Med en eller flera konstgjorda månar blir uppgiften mycket lättare att lösa. Satelliten ger ett radareko som inte kan förväxlas med någonting annat.

En svärm av satelliter som kretsar runt jorden i olika banor skulle ge fjärrrobotarna ett antal osvikliga vägvisare, som kunde föra dem med god precision från platser på en kontinent till platser på en annan kontinent.

Kruket, från militär synpunkt, är att det skulle vara svårt att hindra en fiende att utnyttja satelliterna på samma sätt. Men den som sänder ut satelliterna bör kunna räkna med att åtminstone ha ett visst försprång.

Att sända ut en satellit måste under alla omständigheter vara ett dyrbart företag. Kostnaden mäts i miljoner. Det som kostar är inte bara själva satelliten. De stora summorna måste läggas ner på utvecklingsarbetet som föregår bygget.

Därför är det knappast troligt att några andra skäl än de militära verkligen kan förmå någon att bygga en satellit. Inga andra anslag än försvarsanslag räcker till för projektet.

Men det är ingen tvekan om att en satellit får stor betydelse på ett helt annat håll — för vetenskaplig forskning.

Raketen förses med en arsenal av sinnrika instrument och en liten radiosändare som automatiskt vidarebefordrar instrumentens mätningar till baser på jordytan.

Jordens atmosfär är genomskinlig för synligt ljus. Men för många andra former av strålning ute i världsrymden är den tät och ogenomtränglig som en järnridå.

Satelliten, som kretsar ovanför atmosfären, träffas däremot av den strålningen. Den råkar också ut för en mängd andra fenomen i rymden som det är svårt eller omöjligt att iaktta under atmosfärtacket.

• Många frågor

Därför kommer raketen och dess instrument att kunna ge svar på många frågor som vetenskapen ställer.

Hur stark är den kosmiska strålningen? Hur är träningen från solen sammansatt innan den silats genom atmosfären? Hur högt stiger temperaturen i metaller ute i världsrymden? Hur djupt faller samma temperatur när satelliten råkar in i jordens skugga?

Hur många små meteorkorn av olika storlek träffas en kvadratmeter av satelliten per timme? Hur snabbt förvandlar detta kosmiska bombardemang satellitens blankpolerade kropp till en skrovlig metallklump?

• Solenergi

Problemet att översätta instrumentutslag till tydbara radiosignaler är för länge sedan löst. Svårare måste det vara för konstruktörer av konstgjorda månar att ordna energitillförsel till radiosändaren och instrumenten.

En möjlighet är att tillvarata energi ur solstrålningen. Det kan ske på olika sätt. Ett solbatteri som verkligen fungerar demonstrerades för ett år sedan av några forskare telefonföretaget Bells i Amerika. Det omvandlar solenergi direkt till elektricitet och uppges vara tillräckligt effektivt för att kunna driva en liten radiosändare.

"We are all in the gutter, but some of us are looking at the stars."

--Oscar Wilde

The satellite circling high above will be hit by that radiation. ... There are also many other phenomenon in space that will be difficult or impossible to study from below the atmosphere. ... How strong is the cosmic radiation? What does the radiation from the Sun look like before sifting through our atmosphere? How hot will metals become in space? How much will the temperature fall when the same metal falls in Earth's shadow? How many small pieces of meteorites hits a sqm in say an hour? How long will it take for this cosmic bombardment to transform a blank satellite surface to a scrubby lump of metal? ... It may be difficult for the designers to find energy for the transmitter and instruments. One possibility is to use the sunlight energy. It can be done in different ways. A solar battery that really works was demonstrated a year ago by some researchers at the telephone company Bells in America. It transforms sunlight to electricity and is said to be efficient enough to be used for a radio transmitter.

I earlier wrote about the colonel who banned the soldiers of his regiment to subscribe to *Jules Verne Magasinet/Veckans Äventyr*. Here's a funny piece about it from Aftonbladet, January 13 1945 (and I hope Nordic readers can read it despite poor quality - I try to do my best, but there are technical reasons for shifting quality, too long to go into):

The question was raised by colonel Olle Norman who has put his heavyweight command words in the discussion about the weeklies. He has banned his men to use the means of the crown to subscribe to sixteen named magazines, that is a list of titles, incl Jules Verne Magasinet/. The selection is rather interesting, because who would have thought the men of Uppland's regiment were so taken by *Damernas Värld* with *Flitiga Händer* that they run a risk for their souls. The magazine in question mainly has stitching instructions and one has to assume that a stitching rage has lately has run amok on 18, so that Col Norman found it was time to stop it. Who would have believed that Allers Familj-Journal was so loosely cocked that it must be banned, is it the fairy tale about Teddy and Lisa that the colonel thinks is demoralising? Equally interesting is it to see what magazines that aren't in his list. It is obvious that he regards the half-pornographic magazine Adam being less harmful than Lektir. And Veckans Äventyr less adventurous than Jules Verne Magasinet. And that

Frågan aktualiserades av överste Olle Norman vid I 8 i Uppsala, som nu sagt sitt tungt vägande kommando i diskussionen om veckopressen. Han har förbjudit sina underlydande att använda kronans medel för prenumeration av sexton namngivna tidsningar, nämligen Allers Familj-Journal, Hemmets Journal, Hemmets Veckotidning, Se, Vårt Hem, Damernas Värld, Atlas Veckotidning, Cocktail, Filmjournalen, Heta Världen, Jules Verne-magasinet, Lektir, Levande Bild, Tidsfördriv, 25:an och Veckarevyen.

Urvalet är rätt intressant. Ty vem skulle vilja ha trott att människorna på Upplands regemente var så flitiga i *Damernas Värld* (med *Flitiga Händer*) att de tog ut sina söner själva? Tidningen i fråga innehåller ju meat stickningsmönster och man får alltså på allvar förmoda att stickningsraseriet vid I 8 på staten tiden gripi att omkring sig av överste Norman. Om det var på tiden att stoppa det. Vem kunde vilja översten tro att Allers Familj-Journal var så löskockt att den måste förbjudas? Är det sagorieten om Nalle och Lisa som översten tycker är demoraliserande?

Ännu intressant är det för övrigt att se vilka tidsningar som fattas i regementschefens index. Det är tydligen att han anser den halvpornografiska herrtidningen Adam vara ofarligare än Lektir. Och Veckans Äventyr mindre äventyrlig än Jules Verne-magasinet. Och att Filmjournalen står meralltiskt högre än Filmjournalen. Här sträcker Jules Verne Berman på sig.

Filmbilden is of morally higher than Filmjournalen. Jules Verne Berman will be happy.

To ban Jules Verne Magasinet but not Veckans Äventyr - which are one and the same. Clearly he has no idea what he's talking about.

Odysse

är fortfarande den enda verkligt stimulerande avantgardistiska tidskriften i landet. Nr 6—7 är dock långtifrån dess framgångsrikaste chock: det är förtungt av en besynnerlig artikel om science fiction av Lönnerstrand. Stilistiskt förefaller den dikterad av en rymdhund.

Lönnerstrand bidrar också med tre dikter, språkligt uppfinningsrika och av en viss rytmisk suggestion. Dock kan han knappast i något avseende mäta sig med Odysse's lyriska galjonsfigur, Öyvind Fahlström, vilkens i tidigare nummer offentliggjorda poesi ibland når överraskande och hisnande effekter — som om orden brast under en — man hjälplöst föll genom galenskapen.

Per Lindström, Lukianos från Samosata och Cyrano de Bergerac (originalet) bidrar i övrigt med underhållande och föredömligt kväljande berättelser.

LARS FORSELL

Sture Lönnerstrand has been mentioned a few times here in *Intermission*, sf author and early very important promoter of the genre from the 1940's and on. From a review column about a cultural magazine, which isn't totally satisfied with sf, "Odyssey", in Dagens Nyheter December 13 1954:

...is still the only really stimulating avant garde magazine in the country, but No 6-7 is far from its most successful shock: it's weighted down by a strange article about sf by Lönnerstrand. In style it seems dictated by a space dog /the title of Lönnerstrand's award winning novel/. Lönnerstrand also contributes three poems, linguistically inventive and with a certain rhythmic suggestiveness. But he can't in any way measure up to Odyssey's lyrical galley figure Öyvind Fahlström, whose poems in earlier issues sometimes reaches surprising and swirling effects - as if the words dissolved under you and you fell helpless through the madness. Per Lindström, Lucian of Samosata and Cyrano de Bergerac (the original) else contributes with entertaining and exemplary nauseating stories.

It seems there was quite a lot of skiffy in that issue. The reviewer Lars Forsell would become one of our most important poets and member of the Swedish Academy.

More genre bashing, in a radio review column in Aftonbladet October 30 1955, "The radio yesterday":

Half-clever sf authors yesterday got a kick in the stomach by Kjell Stensson in yesterday's radio puzzle. The got the advice to leave space alone and instead think of the old student paper Blandaren's classic words:

Don't fly faster than light, because it'll become dark. Stensson's puzzle was among the nicer in the competition, where a Ljungby resident won by guessing the keyword "Venus". But the program moved through space in other ways too from fix stars to the goddess on the mountain Ida. Rune Moberg's monologue about the Venus measurements through the ages to the H line were among the "Earth-bound" in the program, but it still managed to fly. The puzzle ended with Nils Linnman presenting a living star, primadonna assoluta Zarah Leander, unfortunately a bit infected by an unearthly cold.

From signature "Heed", who probably is the later famous crime reporter Börje Heed, excellent in that role. I had the honour of having him as lecturer once when studying at the Stockholm College of Journalism.

Speaking about modern literature, James Joyce is one hard to overlook, which is made clear in a Dagens Nyheter report from SF-Kongressen 1973 ("kongress" is what we call conventions), the first of the series of Sam J Lundwall organised events 1973, 1975, 1977 and 1979. Here "Joyce inspires science fiction":

In the early 1950's not many Swedes knew what sf was. It wasn't a common concept like now, even if many naturally tied it to names like Jules Verne and HG Wells, now classics in the genre. A trip to the Moon was then a project of fantasy. Now we are rather bland. Saturday saw the start of an sf convention, the 20th. Guest of honour is Donald Wollheim from New York, among friends of sf as well-known as Strindberg or Hemingway. BTW the awkward is only occasionally used by sf readers. They say sf, it's enough, Saturday 120 - mostly young people sat in the hall of Hotel Amarantenl. They continued until midnight and will go on on Sunday. A panel debate about sf publishing was held, to honour the GoH, in bumpy school English. The audience asked about abbreviated translations, about translations in general, about libraries buying sf

Radion i går

Halvhåbara science fiction-författare fick en ordentlig känga av Kjell Stensson i radiopuzzlet i går kväll. De fick rådet att låta världsrymden vara i fred och tänka på det gamla bevingade Blandar-ordet: Far inte fortare än ljuset, för då svartnar det för ögonen. Stenssons puzzelbit hörde till de trevligaste inslagen i tävlingen, där en ljungbybo vann genom att gissa nyckelordet "Venus".

Men även i övrigt rörde sig programmet mest i världsrymden från astrologernas fixstjärna till gudinnan på berget Ida. Rune Mobergs monolog om Venusmåttan genom tiderna, från fikionlövet till H-linjen, hörde till det "jordbundna" i programmet, men saknade därför ingalunda flykt.

Puzzlet slutade med att Nils Linnman presenterade en levande stjärna, primadonna assoluta Zarah Leander, tyvärr en aning infekterad av en föga överjordisk förkylning.

Heed

and about new styles within sf literature. Among the first real sf books are the novels about Frankenstein, but much has happened in style and motifs since that. Now it's about "the new wave". Its authors within the genre who get impulses from the great literary authors, eg James Joyce. Donald Wollheim, not only a prominent sf author, but also big publisher of sf books didn't sound too enthusiastic about these renewers of style. Generally the demand for sf books increases in both Sweden and America. In the USA it's around 200 000 copies per month. In a break I talked with a couple elderly gentlemen about youth literature. Ture Ahlin remembered as first magazine Spökjournalen /Ghost Journal, a 1930's borderline fantastic magazine/ around 1930. But it only came with three issues. He got his first sf novel from his brother. It was about S A Andrée's balloon trip to the north pole, but had similarities to PO Sundman's novel. It came at a time when the end of this adventure was unknown. S A Andrée and his friends are captured by sort of Viking people and locked into a cave from which they saw the Pole Star shine. Lena Sjöström is the name of one of the rather few girls on the convention. She has long been an sf enthusiast. She reads mostly for getting excitement, she says. But the more she read the more she demands from the qualities of the books. As everywhere you can find both the bad and good. Unfortunately, the bad is most noticeable. As a good sf author she mentions Brian Aldiss. Among the organisers of this sf convention we see the Stockholm Tolkien Society. There are a few Tolkien societies in the country. But the recently deceased Oxford professor who flabbergasted the world as a teller of fairy tales can't be put under the concept of sf, experts say. He is more in the field of "fantasy". Tolkien friends and sf fans get along well, however. But what is sf? John-Henri Holmberg, publishing editor and convention delegate, says it is books dealing with things that haven't happened but could happen. George Orwell's 1984 is good sf. Karin Boye's Kalloccain too. It is wrong to believe that all sf is about trips in space.

A rather nice report, I think. The Lena Sjöström mentioned must have disappeared, because I never heard of her later. But a number of new fannes (=female fans) did pop up during the 1970's. When not meddling shadingly in fan fund voting the mentioned JH Holmberg was busy promoting them, eg supporting the so called Feminac group.

A couple of fannish notes about James Joyce. Fan Erik Andersson, being among the most active in the 1980s, turned to translation and did the new, much better translation of Lord of the Rings in the 00's - and then turned to the laborious translation of Ulysses! It which was generally praised. (BTW, I guess we'll see Erik in the Swedish Academy any day. We already have ex-fan Steve Sem-Sandberg there!) And here's a piece of news (said on my SKRIVA list already, and I checked that it's not DNQ). Writer, historian, BNF etc Bertil Falk is finishing a Swedish translation - or perhaps interpretation? - of James Joyce's "untranslatable" *Finnegans Wake*! He has earlier published a chapter from this brick in literature history. When it comes, it'll make a big splash. Bertil has recently also finished his three volume Swedish sf history, titled *Faktasin*, the first study of sf written in Swedish. He is busy as a bee. Lundwall and Holmberg had become big rivals at this time, JHH organising the sf cons the years Lundwall didn't, and also taking up the position as sf editor with publisher A&K when Lundwall left to start his own publishing house Delta and take over *Jules Verne Magasinet* (which Bertil Falk had

Hr inspiratören Joyce inspirerar sciencefiction

I början på 1950-talet var det inte många svenskar som riktigt visste vad som menades med sciencefiction. Det var inte ett vedertaget begrepp som nu, även om många fullt riktigt förknippade det med namn som Jules Verne och H G Wells, numera klassiker inom genren. Då var en resa till månen ett fantasiprojekt. Nu är vi nästan blaserade. På lördag inleds en sciencefictionkongress i Stockholm, den 20:e i raden.

Hedersgäst är Donald A Wollheim från New York, bland sciencefictionvänner lika känd som Strindberg eller Hemingway. För övrigt används det otympliga ordet bara undantagsvis av sciencefictionslästare. Så säger man, det räcker. På lördagen satt 120 — mest unga — personer i kongressalen på Hotell Amaranten. De höll på till midnatt och fortsätter även på söndagen.

En paneldiskussion om sf-utgivning fördes, till ära för hedersgästen, på knagglig skolengelska. Publiken ställde frågor om förkortade översättningar, om översättningar över huvud taget, om bibliotekens inköp av sf-böcker, om nya stilar inom sf-litteraturen.

Till de första riktigt äkta sf-böckerna räknas romanerna om Frankenstein, men det är mycket som hänt stil- och motivmässigt sedan dess. Nu talas om "den nya vågen". Det är författare inom genren som fått impulser av de stora skönlitterära författarna, tex James Joyce.

Donald Wollheim, som inte bara är framstående sf-författare, utan också storförläggare av sf-böcker, verkade inte alltför entusiastisk när han talade om dessa stiltförynyare. Allmänt sett ökar efterfrågan och försäljningen av sf-böcker både i Sverige och Amerika. I USA rör det sig om så där en 300 000 exemplar i månaden.

I en paus samtalade ett par äldre herrar om sin ungdoms-litteratur. Tore Ahlin mindes som första tidning Spökjournalen, omkring 1930. Den kom dock bara ut i tre nummer.

Den första sf-romanen fick han som pojke av sin bror. Den handlade om S A Andrées ballongfärd mot nordpolen, men hade inga likheter med P O Sundmans roman. Det var ju också vid en tid då äventyrets upplösning var helt okänd. S A Andrée och hans kamrater blev tillfångatagna av ett slags vikingafolk vid nordpolen och inneåtna i en grotta varifrån de bara såg Polstjärnan lysa.

Lena Sjöström heter en av de ganska få unga flickorna på kongressen. Hon har länge varit sf-entusiast. Mest läser hon för spänningens skull, säger hon. Men ju mer hon läser, desto skärptare blir hon på böckernas kvalitet. Det finns här som annars både bra och dåligt. Tyvärr är det det dåliga som märks mest. Som en bra sf-författare nämner hon Brian Aldiss.

Bland arrangörerna till den här kongressen märks Stockholms Tolkien-sällskap. Det finns några Tolkiensällskap här i landet. Men den nyligen avlidne Oxfordprofessorn som slog världen med häpnad som sagoberättare kan inte inrägas under begreppet sciencefiction, säger de sakkunniga. Han hör mer hemma i facket "fantasy". Tolkienvänner och sf-fans kommer dock bra överens.

Vad är då egentligen sciencefiction? John-Henri Holmberg, förlagsredaktör och kongressdeltagare, säger att det är böcker som handlar om sådant som aldrig hänt men som skulle kunna komma att hända.

George Orwells "1984" är god sciencefiction. Karin Boyes "Kalloccain" likaså. Det är fel att tro att allt handlar om resor i rymden.

KARL-OLOF ELIASSON

relaunched in the late 1960's). In 1979 we were reached by the news that John-Henri with buddy Per Insulander would start a new sf book series named Alpha (the Greek name a nod towards Sam J's Delta) and also a new sf magazine named Alpha SF. The magazine never came, but there were a few Alpha books - rather good ones actually - but then they suddenly stopped. Kindbergs Grafiska, two decades earlier behind the sf magazine *Häpna!*, had been behind all of this. We read in a news telegram from the main news agency TT, published in DN October 19 1980, "*Kindbergs Grafiska cancels payments*":

Kindbergs Grafiska Inställde betalningarna

Jönköping (TT): Kindbergs grafiska i Jönköping, som är fd 100 år gamla Kindbergska Tryckeriet, har hamnat i en ekonomisk kris. På fredagen inställde företaget betalningarna och läget är nu ovisst för de ca 20 anställda.

Några andra grafiska jobb finns inte lediga i Jönköping. Kindbergs grafiska har dock en modern teknisk utrustning och man hoppas att det skall gå att rekonstruera företaget.

Kindbergs Grafiska, which is the 100 years old Kindbergska Tryckeriet, is in economic crisis. Friday the company cancelled payments and the situation is now uncertain for the 20 employees. There are no other jobs in the graphics field in Jönköping. Kindbergs Grafiska has modern technical equipment and they hope to be able to reconstruct the company.

From what I heard all this was a move to get rid of and reduce the number of employees. Swedish employer laws are a bit strict so you must crash a company, fire all and re-start sometimes. But the Alpha sf series also fell with this.

Didn't I mentioned Steve Sem-Sandberg? Old - or at the time young - sf writer, later turning mainstream and this autumn elected to the Swedish Academy. Here he is unleashed writing about the space series on TV, the "*Charlie Cosmos Show*" in Göteborgs-Tidningen May 3rd 1982:

The art of launching cosmos. Or perhaps: the art of lunching Carl Sagan. But it doesn't matter which headline you use: the two are interchangeable. Carl Sagan has become Charlie Cosmos with the Swedish people oin a TV series which seems to be just as much about himself as what it's supposed to be about: cosmos. As a popular science writer Sagan has shown to have a talent to express himself easy and understandably about difficult subjects, even if he may seem a bit fanatical when he dreams about "abundance of life" he is convinced is waiting for us if we only take the step outside our solar system. Many perhaps remember the big

Kalle Kosmos Show

• **KONSTEN** att lansera kosmos. Eller kanske: konsten att lansera Carl Sagan. Egentligen är det rätt likgiltigt vilken rubrik man väljer: de två är utbytbara. Carl Sagan har gått och blivit Kalle Kosmos med hela svenska folket med en TV-serie som tycks handla lika mycket om honom själv

som det den säger sig handla om: kosmos.

Som populärvetenskaplig skribent har Sagan visat sig äga förmågan att uttrycka sig både otvunget och begripligt om svårbegripliga ting. Även om han kan verka smått besatt när han drömmer om det "myllrande liv" han är övertygad om väntar på

oss bara vi lyckas ta klivet ut ur vårt trånga solsystem.

Han måtte ha mage

• **MÅNGA** minns säkert det stora Pioneer-bråket. Carl Sagan ville utrusta de två rymdsonderna med en plakett som skulle tala om för de eventuella utomjordingarna vad vi människor är för slags varelser. Vissa ansåg att det var skamlöst att mannen och kvinnan på plaketten var nakna. Andra menade att de såg så könlösa ut att det skulle krävas sant utomjordisk intelligens av "marsianerna" för att lista ut hur vi egentligen bär oss åt för att föröka oss. Likväl fick Sagan igenom sin idé och Pioneer-sonderna rusar nu ut i rymden med hans version av människan och hennes historia med sig i bagaget.

Männe är det det som gjort honom så styv i korken.

Hur som helst måste det krävas en hel del mage att låta sig fotograferas i halvprofil mot flammande stjärnhopar, ombord på ett rymdskepp som far ge-

nom tid och rum till tonerna av något slags syntetiserad Wagner-musik.

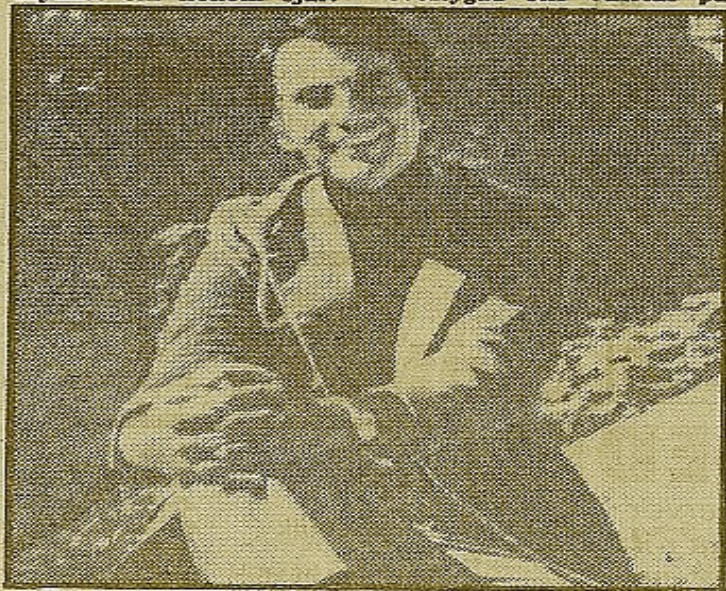
Tentakelskak

• **DÄRTILL** håller han en segdragen utläggning i ämnet Utomjordiska civilisationer och talar sig varm för våra möjligheter att skaka tentakel med deras utvalda representanter.

Tro och vetenskap ska man inte blanda ihop, lyder en intelligent tumregel. Vetenskap är en sak, vetsaga en annan. I sina populärvetenskapliga verk har Sagan hållit styvt på den regeln. Varför han inte gör det i sin TV-serie, där han har möjligheten att nå ut till och allmänbildar en långt större publik än med sina böcker förblir en gåta för mig.

Som läget är nu är serien "*Kosmos*" inte vetenskap, inte ens populärvetenskap. Det är show. The Carl Sagan show. Varken underhållande eller intressant. Bara pretentiös och trist.

Steve Sem-Sandberg

• Carl Sagan - har kanske blivit för styv i korken.

Pioneer brawl. Carl Sagan wanted to equip a space probe with a plaque that would tell eventual aliens what we humans are. Some thought it was shameless that the man and the woman on it were nude. Others thought they look so genderless that it would take true extraterrestrial intelligence for "Martians" to figure out how we do to multiply. But Sagan pushed through his idea and the Pioneer probes now rush through space with his version of Man and their history. Perhaps this is what has made him so confident. But it takes some guts to let yourself being pictured in half-profile against flaming star groups onboard a spaceship going through time and space to synthetic Wagner music. And to this he holds a too long lecture about alien civilisations and speaks warmly about shaking tentacles with their selected representatives. Faith and science shall not be mixed, an intelligent rule of thumb says. Science is one thing, vetsaga !=sf/ another. In his popular science works Sagan has stuck to this rule. Why he doesn't do it in his TV series when he may reach out to and educate a far bigger public than with his books, remains a mystery to me. But as it is "Cosmos" isn't science, not even popular science. It is s show. The Carl Sagan show. Neither entertaining or interesting. Only pretentious and boring.

At least that's what a new member of the posh Swedish Academy thought. Personally I thought the Sagan series was rather good! BTW, I had a little incident with him. Dave Langford's Ansible had claims that Sagan's novel *Contact* wasn't really written by him, but by his wife Ann Druyan. When Cosmos began on Swedish TV, Sagan visited Sweden and through some contacts I got an invitation to a press conference with him. After it I confronted Sagan with the news from Ansible, having the copies of the newszine with me. He didn't really comment, but asked me to borrow the issues (ca 2 of them) to study was was said, and then get back to me returning the copies. I never heard from Carl Sagan, and the Ansibles weren't returned. Carl Sagan stole my fanzines! (Dave later replaced the zines for me. We were both eg GoHs of the 2001 Finncon together, I remember.)

Some say sf fans go to FAPA to die (An idea: go to EAPA to be *born again!*) But one of the leading Swedish sf writers, Sven Christer Swahn (1933-2005) Januari 25 1981 wanted to further investigate "*Where do sf fans go when they die?*" in Göteborgs-Tidningen, which was a part of a series of sf articles Swahn wrote for that paper at this time:

There is a sort of or bastard of sf literature that must feel difficult to access for newbies. I talk about books and short stories that are based on the inner life of sd, sf fandom. I have previously talked about the provinces, areas and it is obvious that a genre which already officially is supposed to deal with conquering alien world, easily adapts to such a concept. There is en ERB-dom, in the land where Edgar rice Burroughs' ape dreams take shape. Disneyland, Legoland, ERB-dom: we live on a planet that also is overpopulated by dreams. One of them is the dream of fandom, where the true sf fans lives, trufans.

Authors like gods

In an sf story I read long ago the gods of fandom, an Asimov, a Clarke, become gods for all of humanity. They were the ones seeing furthest into the future, they had been deified. But one day a lad found some old sf magazines from a passed epoch and in horror realise that these gods they make sacrifice to are only old authors who had been dabbling in old sf mags. It's rather nice this, a thing that may happen to all of us. "It's only an old writer." But to find the story I'd have to leaf through a lot of old anthologies.

Magazine sf

*SF CONS, We are here anchored in American magazine sf, following Gernsback, which I have already mentioned. We may start in 1927. The year before Gernsback and co-editor O'Connor Sloane started publishing *Amazing Stories*, and now they opened a "discussion column" where readers could air their views on the contents, on things in general and get information about favourite authors. Many coming stars in the field here met for the first time, but meeting through pens bred meeting for real, and so it happened. The inner circle of sf friends took slowly shape. It began in Philadelphia and the year was 1936. A handful of new sf fans from New York took themselves to about the same number of Philadelphia to gather in one of their homes. /Actually, Leeds, England has a much better claim for the first con./*

First conventions

The first "world convention", if you dare calling it that, was held I mid Manhattan 1939, Caravan Hall. It attracted about 200 attendees. It was we today would call a minicon. THE SITE WAS peculiar, it is said. And Ray Bradbury was there already then, very young, very famous and very innocent. The big sweeping wings hadn't hit any hi-voltage electricity cables yet. Forrest J Ackerman was there, one of those who'd go into the strange profession of being an sf fan full time. Donald Wollheim, later anthology editor and publisher of ACE Books, was also there. /No, he and some other Futurians were denied entry due to a feud with SaMoskowitz & Co, in the historic Exclusion Act Scandal. Bad SaM, bad!! At this time you could already see power struggles. There were too many groups of fans, authors and readers. Fractions popped up, break-out fractions with different leaders who hated each other.

VART TAR SF-FÄNSEN VÄGEN NÄR DE DÖR?

• **DET FINNS** en art eller avart av sf-litteratur som måste kännas svår-beträdd för nytillkomna. Jag avser böcker och noveller som utgår från, beskriver, sf-genrens inre liv, sf-fandom.

Jag har i det föregående talat en del om provinser, områden, och det är ganska givet att en genre som redan officiellt antas syssla med erövrandet av främmande världar, lätt fogar sig till det bildspråket. Det finns rent konkret ett ERB-dom, landet där Edgar Rice Burroughs apdrömmar tar form. Disneyland, Legoland, ERB-dom: vi bebor en planet som till råga på allt är överbefolkad av drömmar. En av dem är drömmen om fandom, där de sanna sf-fansen bor, the trufans.

Författarna som gudar

• **I EN SF-NOVELL** som jag listte för längesen, har fändoms gudar, en Asimov, en Clarke, blivit gudar för hela mänskligheten. Det var de som såg längst in i framtiden, de har deifierats. Så en dag hittar en grabb några gamla sf-magasin från svunnen epok och inser förfärad att dessa gudar som de offrar till bara är författare som slavat i gamla sf-mags.

Det är rätt fint det där; en upplevelse som kan drabba oss alla. "Det är ändå borta en gammal författare." Men för att hitta novellens författare skulle jag behöva bläddra igenom en mängd antologier.

Tidskrifts-sf

• **SF-CONS.** Vi är härvidlag fast förankrade i den amerikanska tidskrifts-sf, i Gernsbacks efterföljd, som jag redan har omnämnt. Vi kan ta år 1927 som utgångspunkt. Året innan hade Gernsback och medredaktör O'Connor Sloane startat utgivningen av "Amazing Stories", och nu öppnade de en "diskussionsspal" där läsarna fick ventiler sina åsikter om innehållet, om tingen tillstånd i stort, inhämta persondata om favoritförfattare.

Många kommande stjärnor i branschen möttes första gången på så sätt, men pennkontakten födde beslut om riktiga möten och så var det hänt. Den inre kretsen av sf-vänner tog sakta form. Det började i Philadelphia och året var 1936. En handfull nyfrälsta sf-fans från New York tog sig till Philly och hälsades välkomna av

ungefär lika många Philadelphiafans hemma hos en av dem.

Första kongressen

Den första "världskongressen", om man törs kalla det så, avhölls i Mid-Manhattan 1939, Caravan Hall. Den drog ungefär 200 deltagare. Det är vad man skulle kalla en minicon i våra dagar.

• **LOKALEN** VAR säregen, uppges det, men det skulle komma ännu säregnare. Och redan den gången var Ray Bradbury med, mycket ung, mycket berömd och oskuldsfull. De stora, svepande vingarna hade inte slagit emot några ödesdigra högsäpningssledning- ar ännu. Forest J Ackerman var där, en av dem som skulle ägna sig åt det sällsamma nya yrket att vara sf-fan på heltid. Donald Wollheim, blivande antologist och förlagsdirektör för ACE-books, var likaså där.

Vid det här laget kunde man också redan konstatera en maktkamp. Det blev för många grupper av fans, författare och läsare. Fraktioner uppstod, utbrytlargrupper med olika ledare som hatade varandra.

Kiv gav liv

En annan sak var att inbördes snabb hjälpte till att hålla hela fandom vid liv. Striderna räknades snart in bland traditionerna. Nu, 1981, kan man raskt se att rörelsen bara griper omkring sig. Det hålls världskongresser som faktiskt samlar deltagare från alla världsdelar. Särskilt livaktiga är australiensarna.

Fantidningarna cirkulerar med stöd av stora "apas" (Amateur Press Associations). Men, det har sagts av en historiker, för visst finns det fandomhistoriker med sf som specialitet, att "apas är de platser dit gamla fans går när de ska dö".

Svenska fans

• **I SVERIGE** uppstod en livaktig fandomrörelse som redan fått sina egna hi-

science fiction forum 73

• **Science Fiction Forum** är ett av de svenska sf-fanzines (amatör-tidskrifter) som numera står på gränsen till "prozine", en professionellt utformad produkt på mer eller mindre kommersiell basis. Omslaget till nummer 73 är ritat av Inger Edefeldt som gjort sig känd som konstnär (Tolkienillustratör bla) och författare.

storiker (tex docent Ingvar Svensson, Uppsala), sina egna många amatörtidskrifter, och det har anordnats åtskilliga "cons" (sf-kongresser) i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Jag ska inte fördjupa mig i detta, men det är alltid trevligt att det försiggår positiva, osynliga aktiviteter mitt för näsan på en. Där man bara ser trista förstadslängan kanske just en stencilapparat spottar fram senaste skvaller från universum.

Flickfandom

Två saker kan nämnas: sedan 1970 har det kommit många fler flickor till svensk fandom, och de har nu samlat sig om en egen prydlig amatörtidskrift, Feminac, där bla vår outröttlige vän Horst Schröder inte skräder orden.

Man kan också tydligt se att det i svensk fandom känns som ett behov att hålla de "fanniska" stridigheterna vid liv som ett inslag i fantillvaron. Det är gott och väl, men när det går inslag av antifeminism i utfallen, vilket jag tycker mig ha sett spår av, drar man öronen åt sig.

Ja, och Ingvar Svenssons bok kom redan 1964 och heter: "Skandifandom. Den skandinaviska science fiction-rörelsen."

Sven Christer Swahn

• **Detta var fjärde artikeln i vår science-fictionserie. De föregående var införda den 10, 14 och 18 januari.**

Feud gave life

Another thing was that internal feuding helped keeping fandom alive. Fighting soon became tradition. Now, 1981, we can see that the movement spreads. There are worldcons what actually gather attendees from all continents. The Australians are especially active. Fan magazines circulates with the help of big "apas" (Amateur Press Associations). But, as historians have said, there is fandom history specialising in sf, thet "apas is the place old fans go to die." /Usually said about FAPA, Fantasy Amateur Press Association, the oldest apa founded in 1937./

Swedish fans

In Sweden we got a lively fandom movement which already has its own historians (eg PhD Ingvar Svensson, Uppsala), its own and many amateur magazines, and there have been man "cons" (sf conventions) in Stockholm, Gothenburg and Malmö. I won't go deeper into this, but it is always nice that there are positive invisible activities going on right in front of your nose. Where you only see boring suburban longing perhaps there's a mimeograph spitting out news from the universe.

Girl fandom

Two things can be mentioned: since 1970 many more girls have entered Swedish fandom, and they have now gathered in a neat amateur magazine, Feminac,. Where among others our tireless friend Horst Schröder doesn't hold back his words. You can also clearly see that it in Swedish fandom feels like keeping the "fannish" fighting alive as a component in fan existence. That may be very well, but when it comes to anti-feminism in the onslaughts, which I alas think I see traces of, makes you doubtful. Yes, and Ingvar Svensson's book came

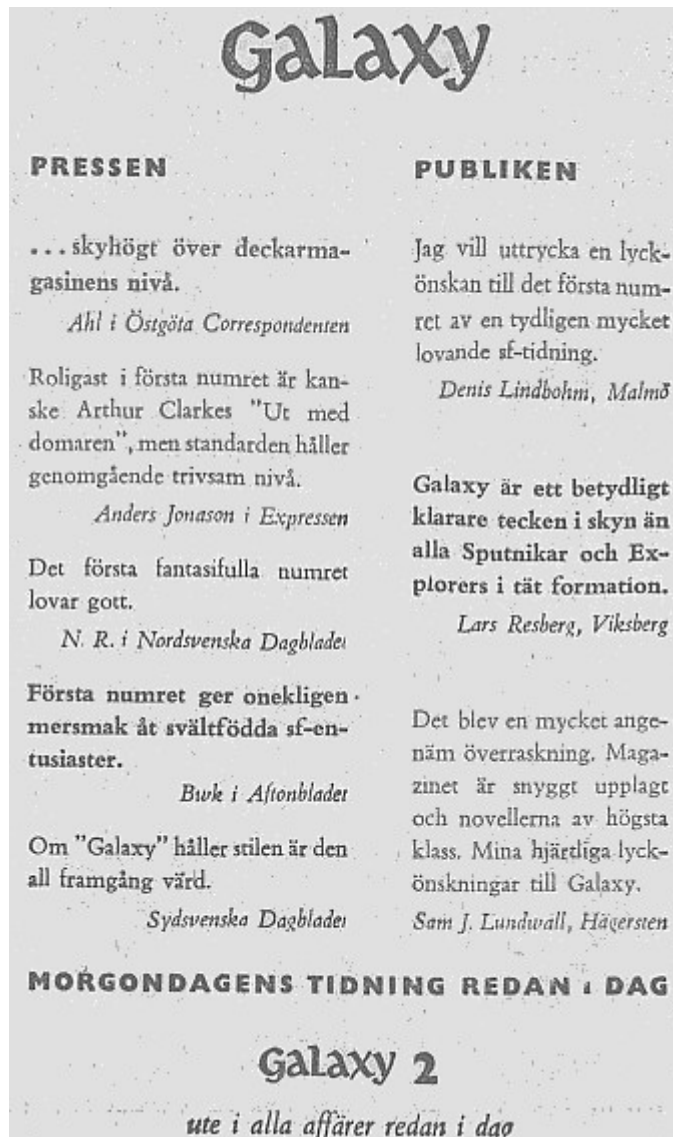

already in 1964 and is titled: "Skandifandom - The Scandinavian sf movement". SVEN CHRISTER SWAHN

This was the fourth article in our sf series. The previous ones were January 10, 14 and 18.

(Caption: SF-Foiron is one of the Swedish sf fanzines (amateur magazines) that's on the borderline to be a "prozine", a commercially designed product on more or less commercial basis. The cover for No 73 is by Inger Edelfeldt, who has made herself known as artist (eg Tolkien illustrator) and author. /Inger E also attended your Faithful Editor's high school, one or two grades above!)

Sven Christer was one of these rare Pros Turned Fan. He began having contacts with Danish fans in the late 1960's and soon Swedish too, and became fascinated, went to some British Eastercons and

wrote in fanzines. He also wrote a faaanfiction, The SF Galaxy, reprinted in eg Nova SF in 2004. Our Bob Block! The Feminac stuff is more complicated. Their fanzine was actually rather good - I sometimes contributed myself - but the ideology of feminism has this tendency for being unscientific (ignoring biology) and pushing for discrimination (of all left out of gender quotas). Being watchful against pseudoscience and discrimination can't be totally despicable.

Finally a real gem! There was a Swedish edition of Galaxy for 19 issues (1958-60) and for #2 they put in an ad in Dagens Nyheter for "Tomorrow's magazine today!", October 1st 1958, with quotes from reviews and readers, among them top fen Lundwall and Lindbohm:

The press: High above the crime magazine level... Most fun in the first issue is perhaps Arthur Clarke's "Out with the referee", but the standard is pleasant throughout... The first imaginative issue is promising... The first issue undoubtedly gives taste to starving sf enthusiasts... If Galaxy can keep to this style it's worth all success... The public: I want to express well-wishes to the first issue of a

apparently very promising sf magazine. /Denis Lindbohm/ Galaxy is a much brighter sign in the sky than all Sputniks

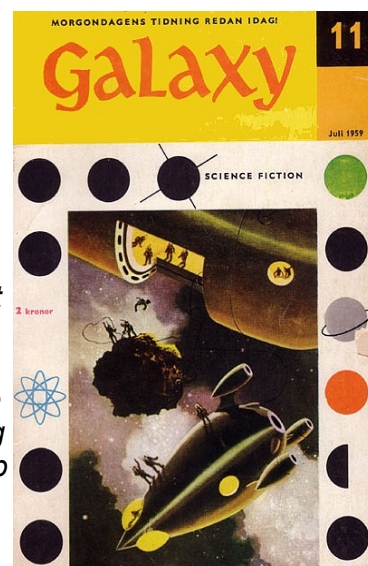
and Explorers flying information. /Lars Renberg/ It became a very pleasant surprise. The magazine is beautifully done and the stories first class. My very best wishes to Galaxy. /Sam J Lundwall/

This was for the 200th mailing for EAPA, where fans who have gone to die can be rejuvenated! This Electronic APA is a starving vampire, in need of new blood! Please join! Its free and easy. Just write something mildly interesting and press "save as PDF". Ask me for info or OE garth.van.spencer@gmail.com. You can also help by nominating EAPA for a fanzine Hugo, a little idea I have to give this stream of electrons and bits a little PR in time for passing 200 mailings. It's an intelligent bunch of fen in EAPA, as you can surely deduct from the mailing comments below.

Your comments to *Intermission* are also welcome! More sf/fandom history in nextish.

MAILING CORONAS

William McCabe: Ah, you like The Doors! (You quote one of their songs.) Me too. I've even been to Jim Morrison's grave at Pere Lachaise in Paris. I comment the Corona Shite in the editorial. I'm happy that Biden won. Due to his age I think he'll be a one-term president, however. I think he at 81

will call it a day, unless he shows to have exceptional health at old age (but I doubt it). Actually, the first regular TV broadcasts were in Nazi-Germany! It began around 1936 in time for the Berlin Olympics. There were only a few hundred TV sets in Germany at the time (owned by Nazi bosses) but also TV show rooms for the public in the major cities. I think I have written about it in an earlier *Intermission*. Nazi TV actually continued until 1944, because they wanted it as entertainment for wounded soldiers in the hospitals where they put up a number of TV sets for them to view. There's a documentary about Nazi TV here: <https://www.youtube.com/watch?v=3exBWIwrvsE> In Sweden, BTW, TV was demonstrated in Stockholm in the late 1930's. And test broadcasts began in Stockholm, originally once a week (Wednesdays I think) in 1954 from a makeshift TV tower at the Royal Technical Institute. Regular broadcasts began in 1956. It was a monopoly from the start, by the in practice government controlled Sveriges Radio, a system set up somewhat like BBC. The monopoly lasted until the late 1980's. Cable and satellites made a monopoly impossible to defend.

A werewolf, from the pen of Lars "LON" Olsson!

Henry Grynsten: Congrats for having your article published! I can here announce that I also have one coming, in the SF Foundation journal *Foundation*, in March or April. (I had an article there earlier, in the late 1990's, about the 17th century popular science/near-sf magazine *Relationes Curiosae*. The new article is about the Atomic Bomb and early Swedish fandom in the form of the Atomic Noah society. The info covered has been here *Intermission* but the text is new. Luckily for you I don't believe in CAPITAL punishment!!! One biological reason why redheads are disappearing may be that this genetic feature is recessive, needing two copies from both father and mother to appear. I refuse to believe that people admire politicians who lie. I wish you'd say sf instead of "sci-fi"...

R Graeme Cameron: I fear that Trump in his bitterness will start a war somewhere, perhaps with Iran, and leave it to Biden to sort it out. Not that Iran has a very nice regime, and their ambitions to get the Bomb are dangerous. But starting a war won't do any good. Outside of occasional early and random use of the words "science" + "fiction" I think Gernsback really was the first to use it consistently. He used "scientifiction" for *Amazing*, a magazine he lost control over. As he started *Wonder Stories* instead, he decided to replace it with "science fiction" - perhaps because "srf" it was too much connected to *Amazing*, under another publisher? Or am I wrong? (Did I write "faking it"? Maybe I meant "making it".) AFAIK it said it only takes a handful of Best Fanzine nominations to make it to the ballot, because fanzines are a thing few care about, alas. Those of you who can nominate, why not just add an "EAPA" as the fanzine nomination you'd otherwise leave blank! My entire nomination campaign consists of mentioning it here a couple of times...

Garth Spencer: It may be that Homo Sapiens isn't too well-adapted to modern society, but the life we have sure beats living in a cave in fear of bears, freezing and consuming some edible roots... We were even less adapted to that! Great list of APAs, mostly historical, old APAs, most aren't active any more. APAs are the pre-Internet mailing lists or Facebook, maybe one reason to give it some attention by nominating EAPA as best fanzine. 200 mailings is *something* after all! Beats some gaming zines counting pixels or the stitches comics heroes costumes have.

Merry X-mas and a Disinfected New Year, in advance. I'll probably do my traditional Xmas/New Year short story and then dig up some more skiffy history in a newish. Hope the bug doesn't bite me. --AE